

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

School voor Educatieve Studies

Educatieve master in de economie

Masterthesis

Economie: niet langer de vuilnisbak van het ASO?

Lore Dedroog

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van Educatieve master in de economie

PROMOTOR :

Prof. dr. Tom KUPPENS

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2021
2022

School voor Educatieve Studies

Educatieve master in de economie

Masterthesis

Economie: niet langer de vuilnisbak van het ASO?

Lore Dedroog

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van Educatieve master in de economie

PROMOTOR :

Prof. dr. Tom KUPPENS

Dankwoord

Het is gebruikelijk tijdens de realisatiefase van deze masterproef een blik te werpen op het proces dat is doorlopen voor de totstandkoming van dit werk. Het dankwoord wordt dan ook niet beschouwd als een verplicht onderdeel van de masterproef maar als de ultieme kans om de personen te bedanken die een belangrijke rol hebben gespeeld in de realisatie/totstandkoming van dit werk.

Daarbij wensen we in eerste instantie onze promotor, Tom Kuppens, te bedanken voor de hulp die hij aangeboden heeft alsook de vele inzichten die hij ons heeft verschaft om deze masterproef tot een goed einde te brengen. Daarnaast willen we ook een speciale dank uitdrukken aan Britt Schrooten waarmee deze masterproef gestart is, maar gaandeweg het proces beslist heeft om de masterproef volgend jaar af te maken.

Lore DEDROOG en Yordi NOBEN
Hasselt, augustus 2022

De aantrekkelijkheid van economische studierichtingen binnen het ASO

Lore Dedroog en Yordi Noben

Abstract - Een leerling binnen het secundair onderwijs wordt gedurende zijn loopbaan enkele keren geconfronteerd met het maken van keuzes: dit zowel op het einde van de eerste graad alsook op het einde van de tweede graad. Hierbij wordt er enerzijds gekozen voor een bepaalde onderwijsvorm en anderzijds voor een bepaalde studierichting binnen die onderwijsvorm. Het algemeen secundair onderwijs wordt gekenmerkt door een sterke hiërarchie tussen de studierichtingen waardoor een watervaleffect ontstaat. De leerlingen die niet slagen voor Latijn of wetenschappen, zakken af naar economie of menswetenschappen. Het hervormen van het onderwijslandschap dient een einde te maken aan deze hiërarchie, doch wordt de focus tijdens de hervorming sterk gelegd op STEM-richtingen, waardoor de aandacht voor andere studierichtingen verloren gaat.

De bestaande literatuur omtrent studiekeuzes is echter beperkt, waarbij deze masterproef een aanvulling tracht te bieden. Deze masterproef tracht de aantrekkelijkheid van economische studierichtingen binnen het algemeen secundair onderwijs in kaart te brengen. Hierbij wordt specifiek gekeken naar de evolutie van leerlingenaantallen alsook de elementen die de studiekeuze van leerlingen binnen economische studierichtingen beïnvloeden. De benodigde informatie voor dit onderzoek werd op diverse manieren verzameld. Enerzijds werden de leerlingenaantallen bestudeerd via de database van Onderwijs Vlaanderen. Daarnaast werden vragenlijsten, focusgroepen en interviews uitgevoerd om diverse inzichten te verwerven betreffende het bovenstaande onderzoeksdoel.

Promotor: Tom Kuppens

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	1
2. ONDERWIJS VLAANDEREN	3
2.1. HERVORMING VAN HET ONDERWIJS VLAANDEREN.....	3
2.2. ONDERWIJSDOELEN	5
2.3. LEERPLAN ANALYSE	5
3. STUDIEKEUZE	7
3.1. PRESTATIES	7
3.2. SOCIAAL ECONOMISCHE SITUATIE (SES)	7
3.3. GENDER	8
4. METHODOLOGIE	9
4.1. BESCHRIJVING VAN DATA.....	9
4.2. DATAVERZAMELING	11
4.2.1. VRAGENLIJSTEN	11
4.2.2. FOCUSGROEPEN	11
4.2.3. SEMI-GESTRUCTUREERD INTERVIEW	12
4.3. DATA-ANALYSE	12
5. RESULTATEN	15
5.1. EVOLUTIE VAN HET LEERLINGENAANTAL	15
5.2. RESULTATEN VRAGENLIJST EN FOCUSGROEPEN	16
5.2.1. STUDIEKEUZE.....	17
5.2.2. KLASINRICHTING	20
5.2.3. GENDER	21
5.3. RESULTATEN VAN HET SEMI-GESTRUCTUREERD INTERVIEW	23
5.3.1. OORZAKEN VOOR DALENDE INTERESSE IN ECONOMIE	23
5.3.2. HET IMAGO VAN ECONOMISCHE STUDIERICHTINGEN	24
5.3.3. DE ACTIES OM ECONOMISCHE STUDIERICHTINGEN MEER AANTREKKELIJK TE MAKEN	24
5.3.4. DE TEKORTKOMINGEN.....	25
6. CONCLUSIE	27
6.1. AANBEVELINGEN VOOR VERDER ONDERZOEK.....	28
7. BRONNENLIJST	29
8. BIJLAGEN	33
8.1. CREATIEF EINDPRODUCT	33
8.2. ZOEKPLAN	39
8.3. DE VRAGENLIJST.....	41
8.4. DE LEIDRAAD VOOR FOCUSGROEPEN	45
8.5. DE GETRANSCIBEERDE FOCUSGROEPEN	47
8.5.1. SINT-AUGUSTINUS BREE.....	47
8.5.2. ATLAS COLLEGE GENK.....	51
8.6. DE LEIDRAAD VOOR INTERVIEW	56
8.7. HET GETRANSCIBEERDE INTERVIEW	58
8.8. OVERZICHT WERKZAAMHEDEN MASTERPROEF	66

1. Inleiding

Het secundair onderwijs binnen Vlaanderen bestaat uit onderwijsvormen / finaliteiten, waarbinnen verschillende studierichtingen worden aangeboden (Onderwijs Vlaanderen, z.d.). Deze onderwijsvormen en studierichtingen worden gekenmerkt door een hiërarchie. Het moderniseren van het onderwijslandschap zorgt enerzijds voor een hervorming van de onderwijsvormen naar finaliteiten. Daarnaast tracht de modernisering een einde te maken aan deze hiërarchie (Onderwijs Vlaanderen, 2013).

Bij het bestuderen van de cijfergegevens betreffende het aantal leerlingen binnen een economische studierichting ten opzichte van het aantal leerlingen in het ASO, kan een lichte daling worden opgemerkt. Deze masterproef is een verkennend onderzoek waarbij getracht wordt de aantrekkelijkheid van economische studierichtingen binnen het algemeen secundair onderwijs in kaart te brengen. De centrale onderzoeksvraag hierbij is: *"Hoe aantrekkelijk zijn economische studierichtingen binnen het ASO / doorstroomfinaliteit?"*. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de volgende deelvragen:

1. Hoe evolueert het leerlingenaantal voor economische studierichtingen binnen het algemeen secundair onderwijs?
2. Hoe wordt de studiekeuze van leerlingen die de overstap maken naar economische wetenschap in het derde middelbaar beïnvloed?

Binnen deze masterproef wordt de focus gelegd op het secundair onderwijs binnen Vlaanderen. Het leerlingenaantal voor economische studierichtingen wordt in kaart gebracht voor de laatste tien schooljaren. Daarnaast wordt er specifiek gekeken naar de situatie binnen drie secundaire scholen: (1) Sint-Augustinus Bree, (2) Heilig-Grafinstituut Bilzen en (3) Atlas College Genk. Binnen de gevalstudie worden deze scholen gekozen omwille van de nauwe contacten tussen de auteurs van dit werk en de scholen. Hierdoor konden leerlingen makkelijk bevroegd worden aan de hand van een vragenlijst en focusgroepen alsook kon een leerkracht makkelijk geïnterviewd worden. De bestudeerde scholen zijn deel van de onderwijskoepel Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Binnen deze masterproef zal daarom de leerplananalyse enkel gebaseerd worden op de leerplannen van deze scholenkoepel.

Het beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag gebeurt op basis van een kwalitatief alsook kwantitatief onderzoek. Hieraan vooraf vindt er een literatuurstudie plaats om de situatie van het onderwijs in Vlaanderen te schetsen. Meer bepaald zal er gekeken worden naar de plaats van de studierichting (finaliteit) economie (economische wetenschappen) hierin. Omwille van de gebeurde modernisering in het derde middelbaar gedurende het jaar van publicatie van deze masterproef zal er vervolgens een vergelijking gemaakt worden tussen het leerplan economie 2de graad voor en na modernisering. Met als doel

vast te stellen of de studierichting economie en de finaliteit economische wetenschappen over dezelfde inhoud economie spreken.

In het onderzoek zelf zal er eerst onderzocht worden of er een zichtbare daling is in de verhouding economie studenten ten opzichte van het totaal aantal studenten in het derde middelbaar ASO. Vervolgens worden leerlingen uit het derde middelbaar economische wetenschappen van de drie casusscholen ondervraagd naar hun studiekeuzemotivatie. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een vragenlijst alsook focusgroepen voor het bevragen van leerlingen. Tenslotte vindt er ook een van een interview met een ervaren leerkracht plaats om ook input te hebben uit een andere ooghoek.

De methodologie omschrijft hoe de data verzameld wordt alsook hoe de data geanalyseerd wordt. Hierna worden de bevindingen per deelvraag beschreven onder de rubriek resultaten. De conclusie tracht tenslotte vormt een samenvatting van de verschillende resultaten en de toekomstperspectieven alsook beperkingen worden aangehaald voor dit onderzoek.

2. Onderwijs Vlaanderen

Het onderwijs in België is een gemeenschapsbevoegdheid, wat wil zeggen dat de drie gemeenschappen elk bevoegd zijn om het onderwijs vorm te geven voor hun grondgebied (Onderwijs Vlaanderen, z.d.). Echter zijn de residuele onderwijsbevoegdheden, zoals bijvoorbeeld leerplicht, geen gemeenschapsbevoegdheid maar een federale bevoegdheid. België wordt dan ook gekenmerkt door een leerplicht van 5 tot en met 18 jaar, maar niet door een schoolplicht (Onderwijs Vlaanderen, z.d.).

De schoolcarrière van leerlingen begint in het kleuteronderwijs waarna ze doorstromen in het lager onderwijs. Daarna komen ze terecht in het secundair onderwijs. Deze masterproef focust op het secundair onderwijs, meer specifiek op het eerste jaar van de tweede graad doordat leerlingen hier voor de eerste keer een specifieke studiekeuze maken. Het secundair onderwijs binnen Vlaanderen bestaat voor de modernisering uit verschillende onderwijsvormen waarbij een onderverdeling gemaakt kan worden van verschillende studiekeuzes. Deze onderwijsvormen bestonden voor de onderwijshervorming uit: ASO (algemeen secundair onderwijs), TSO (technisch secundair onderwijs), KSO (kunstsecundair onderwijs) en BSO (beroepssecundair onderwijs) (Vlaamse Overheid, z.d.).

De reeds bestaande literatuur geeft aan dat de onderwijsstructuur zoals hierboven omschreven functioneert als een sorteermachine waarbij de sorteercriteria gebaseerd worden op algemene vakken (De Fraine, 2011b). Doch zijn sorteerfouten inherent doordat leerlingen op jonge leeftijd gedwongen worden om keuzes te maken. De leerlingen die goed scoren op algemene vakken zullen starten in het ASO terwijl leerlingen die minder goed scoren, een alternatieve onderwijsvorm kiezen (TSO of BSO). De leerlingen die met de tijd slechter scoren zullen afzakken naar een makkelijkere en dus 'lagere' studierichting. Het fenomeen dat hierboven omschreven wordt, wordt het watervaleffect genoemd (Van Gasse & Van Cauteren, 2011). Echter komt dit fenomeen ook voor binnen het ASO waarbij zwaar wiskundige richtingen en Latijn het voortouw nemen gevolgd door economische richtingen en talen (De Fraine, 2011b).

2.1. Hervorming van het Onderwijs Vlaanderen

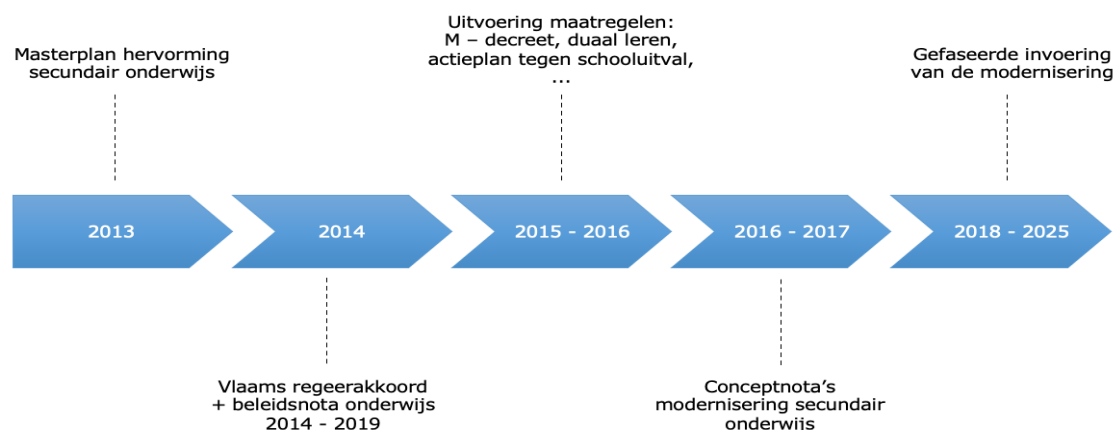
Het onderwijs dient leerlingen niet alleen voor te bereiden op de arbeidsmarkt, het moet leerlingen bovendien de kans geven open te bloeien om zo sterke en brede persoonlijkheden te ontwikkelen (Onderwijs Vlaanderen, 2013). Het secundair onderwijs in Vlaanderen scoort sterk en heeft vele sterktes (Pisa, 2018). Dit is enerzijds te danken aan de leerplicht tot achttien jaar en de hoge scholarisatiegraad die België behaalt. Doch werd er geopteerd voor een hervorming/modernisering van het onderwijslandschap.

De modernisering van het secundair onderwijs is een gefaseerde gebeurtenis waarbij de onderwijsvormen en studierichtingen worden hervormd. De onderwijsvormen zoals hierboven omschreven worden door de modernisering van het secundair onderwijs vervangen door: (1) finaliteit doorstroom, (2) dubbele finaliteit en (3) arbeidsmarktfinaliteit. Een van de doelen van de modernisering is het komaf maken van het in hokjes denken en het watervaleffect (Onderwijs Vlaanderen, 2013). Het gemoderniseerd onderwijs moet ervoor zorgen dat leerlingen op het einde van het secundair onderwijs in het bezit zijn van de sleutelcompetenties om goed te kunnen functioneren in de samenleving. Het moet leerlingen voorbereiden op verdere studies of de arbeidsmarkt.

De eerste fase van de onderwijshervorming heeft plaatsgevonden in het schooljaar 2019 - 2020 waarbij de leerplannen van het eerste jaar binnen de eerste graad werden aangepakt. De daaropvolgende jaren zullen leerjaar per leerjaar hervormd worden. De derde fase van de onderwijshervorming heeft betrekking op het eerste jaar binnen de tweede graad waarop deze masterproef van toepassing is. Het hervormen van het onderwijslandschap zou leerlingen het beste onderwijs op maat moeten aanbieden.

Het moderniseren van het secundair onderwijs gaat gepaard met het invoeren van nieuwe eindtermen. Deze eindtermen worden opgesteld op basis van de 16 sleutelcompetenties. Deze competenties dienen de leerlingen op het einde van het secundair onderwijs te beheersen (zestien sleutelcompetenties, z.d.). Een financiële en economische competentie zorgt ervoor dat alle leerlingen in aanraking komen met economie.

De samenleving op de dag van vandaag heeft volgens Onderwijs Vlaanderen (2022) nood aan jongeren met een STEM-profiel. Het STEM-actieplan 2012 - 2020 werd opgericht door de Vlaamse regering en heeft als doel het stimuleren van jongeren om te kiezen voor STEM-opleidingen en STEM-loopbanen (Onderwijs Vlaanderen, 2022). Een van de sleutelcompetenties focust dan ook op STEM.

Figuur 1: gefaseerde hervorming van het secundair

2.2. Onderwijsdoelen

De onderwijsdoelen van de diverse onderwijsvormen binnen Vlaanderen worden opgesteld door de Vlaamse overheid. Deze doelen omvatten zowel basiscompetenties, als eindtermen en ontwikkelingsdoelen die behandeld moeten worden gedurende het schooljaar. De onderwijsdoelen omschrijven de absolute minimumdoelen binnen het secundair onderwijs. Het moderniseren van het secundair onderwijs komt ook hier tot uiting. De eindtermen die voor de modernisering bestonden uit vakgebonden en vakoverschrijdende doelen, omvatten nu sleutelcompetenties (= competenties die behaald worden door het bundelen van ontwikkelingsdoelen en eindtermen) en specifieke eindtermen (= doelen die per opleidingsonderdeel moeten behaald worden). De onderwijskoepels dienen op basis van de eindtermen de leerplannen op te stellen. De leerplannen vormen dan een herwerkte versie van de eindtermen die de basis vormen voor het invullen van de effectieve lessen (Onderwijs Vlaanderen, z.d.).

2.3. Leerplan Analyse

De modernisering van het secundair onderwijs vindt daarnaast ook zijn uiting in de leerplannen opgesteld door de onderwijskoepels. Deze sectie van de masterproef omvat een analyse van de leerplannen economie 2de graad, waarbij de leerplannen voor de modernisering vergeleken worden met de leerplannen na de modernisering (= gemoderniseerde leerplannen). Deze analyse focust op de leerplannen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen vermits de drie onderzochte scholen onder deze koepel schuil gaan.

Het leerplan economie 2de graad ASO van voor de onderwijshervorming (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2006) omvat zes thema's die de eindtermen beschrijven in vergelijking met het leerplan 2de graad D-finaliteit (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2022) dat slechts vijf thema's omvat. Een tekortkoming van het onderwijs bestond in de weinige aandacht voor maatschappelijke relevantie. Het onderwijs bood geen plaats voor elementaire economische en financiële wetmatigheden waardoor leerlingen de schoolbanken verlieten zonder enige kennis van het Belgisch sociaal zekerheidsstelsel, de arbeidsmarkt of de bankwereld. Bij het analyseren van de leerplannen kan er opgemerkt worden dat deze onderwerpen beperkt aan bod komen binnen het eerste jaar van de tweede graad. Het toenemen van het aantal leerplandoelstellingen binnen eenzelfde tijdsperiode kan ervoor zorgen dat de leerinhouden minder goed beheerst worden door tijdsgebrek. De druk om de leerplandoelstellingen op een schooljaar gezien te krijgen neemt toe, waarbij de focus gaat liggen op het theoretisch deel zonder dat er tijd gemaakt wordt voor voorbeelden uit de praktijk, zoals bijvoorbeeld daguitstappen, projecten, ... (Onderwijs van morgen, 2021).

De eindtermen en cesuurdoelen binnen de gemoderniseerde leerplannen worden gedetailleerd beschreven. De doelen worden onderverdeeld in feitenkennis, conceptuele kennis en procedurele kennis waarnaast er steeds een niveau van Bloom wordt toegekend. Het gemoderniseerde leerplan toont gelijkenissen in eindtermen en cesuurdoelen alsook verschillen waarbij eindtermen of cesuurdoelen toegevoegd of verwijderd werden.

Het hervormen van het secundair onderwijs zorgt voor een eliminatie binnen de eindtermen. De eindtermen met betrekking tot de onderzoekscompetenties kunnen niet worden teruggevonden in de gemoderniseerde leerplannen maar zijn verschoven naar sleutelcompetentie 13, namelijk: *“leercompetenties met inbegrip van onderzoekscompetenties, innovatief denken, creativiteit, probleemoplossend denken, systeemdenken, informatieverwerking en samenwerking”*.

3. Studiekeuze

Het secundair onderwijs omvat zoals eerder vermeld, diverse onderwijsvormen die kunnen worden onderverdeeld in verschillende studierichtingen. De leerlingen binnen het secundair onderwijs worden gevraagd aan het begin van het secundair onderwijs te kiezen voor een bepaalde studierichting, alsook aan het einde van de eerste en tweede graad.

Het studiekeuzeproces van leerlingen wordt op diverse manieren beïnvloed en dit zowel op een positieve als een negatieve manier. De leerlingen die een studiekeuze moeten maken, doorlopen verschillende fasen (Germeijs & Verschueren, 2006). Het oriënteren is de eerste fase, waarbij de leerling zicht krijgt op zichzelf. Hierna ontstaat de verdiepingsfase waarbij het aantal studierichtingen ingekort wordt en uiteindelijk een specifieke richting gekozen wordt.

Het onderzoek van De Fraine & Pinxten (2011) stelt dat de studiekeuze beïnvloedt wordt door volgende leerlingkenmerken: prestaties, sociaal economische situatie en gender. De belangrijkste factoren worden in wat volgt omschreven:

3.1. Prestaties

Hierbij wordt er gekeken naar de leerinhouden waarop een leerling goed scoort en zal vaak gepaard gaan met de interesse van de leerling (De Fraine & Pinxten, 2011).

3.2. Sociaal economische situatie (SES)

De studiekeuze kan daarnaast afhangen van de sociale status van de leerling (De Fraine & Pinxten, 2011). De SES van een leerling verwijst naar de sociale en economische situatie van een leerling en wordt beïnvloed door: (1) thuistaal, (2) ontvangen schooltoeslag en (3) opleidingsniveau van de moeder (Onderwijs Vlaanderen, 2019). Het onderzoek van Boone & Van Houtte (2013) alsook Thys & Van Houtte (2016) tonen aan dat leerlingen met een lage SES minder snel kiezen voor een academisch gerichte studierichting in het secundair onderwijs. Deze leerlingen kiezen doorgaans sneller voor een richting in het TSO of BSO.

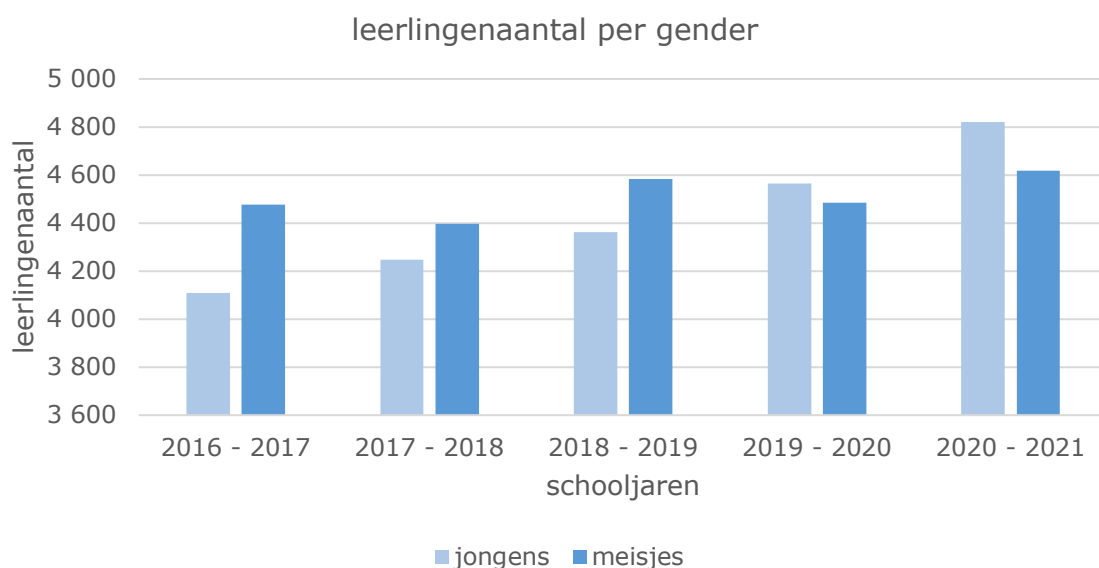
Het onderzoek van De Fraine & Pinxten (2011) stelt dat leerlingen hun studiekeuze ook laten afhangen van de maatschappelijke appreciatie die erbij komt kijken, waardoor ze niet kiezen naar interesse of capaciteiten. De waardering van TSO en BSO is over het algemeen laag, ondanks het feit dat de vraag naar dergelijk geschoolde mensen op de arbeidsmarkt groot is. De maatschappelijke appreciatie is daarnaast ook merkbaar binnen de verschillende studierichtingen. De sterkere studierichtingen krijgen dan ook meer status en prestige in vergelijking met zwakkere studierichtingen. Een mogelijke verklaring hiervoor is de evolutie van de samenleving naar een kennissamenleving. Hierbij bestaat de perceptie dat er meer nood is aan denkers dan aan doeners (Jessop et al., 2008).

De modernisering in het onderwijs wilt ook dit pijnpunt aanpakken (Onderwijs Vlaanderen, 2013). Het Nederlandse onderzoek van Oomen (2003) geeft aan dat leerlingen een studierichting kiezen zonder een duidelijk beeld te hebben van hun toekomst. De leerlingen kiezen op basis van het 'prullenbakmodel' waarbij leerlingen vertrekken van wat ze zeker niet willen. Deze leerlingen kunnen hun studiekeuze niet motiveren en gaan gaandeweg zelf minder gemotiveerd naar school.

3.3. Gender

Het is aangetoond dat jongens doorgaans anders kiezen dan meisjes. Het onderwijs is zo gevormd dat er gesproken kan worden van meisjes- en jongensrichtingen. Hierdoor ontstaan stereotypen, zoals dat jongens sterker zijn in wiskunde en wetenschappen en meisjes in taalvakken. Deze stereotiepe gedachtegang kan ervoor zorgen dat leerlingen sneller kiezen voor richting die de maatschappij van hen verwacht (Perry & Pauletti, 2011).

De onderstaande grafiek toont het leerlingenaantal van de afgelopen vijf schooljaren voor economische studierichtingen binnen het algemeen secundair onderwijs waarbij een onderscheid gemaakt wordt in gender. De eerste drie jaar worden gekenmerkt door een hoger aantal vrouwen waarbij de laatste twee jaar een verandering plaatsvindt en een hoger aantal mannen voor economische studierichtingen kiezen. Het procentueel aandeel van jongens binnen economische studierichtingen neemt met de jaren toe waar dit voor meisjes afneemt. Deze verandering kan verklaard worden door het feit dat gedurende de jaren steeds meer meisjes kiezen voor STEM-richtingen binnen het algemeen secundair onderwijs (Bleus, 2021).

Grafiek 1: leerlingenaantal per gender

4. Methodologie

4.1. Beschrijving van data

De benodigde informatie voor het kwantitatief onderzoek werd verzameld uit de database van Onderwijs Vlaanderen (Onderwijs Vlaanderen, 2022). Deze databank beschikt over alle gegevens waarbij de geverifieerde leerlingenaantallen kunnen geraadpleegd worden van alle scholen binnen Vlaanderen van zowel het basis- en secundair onderwijs vanaf het schooljaar 2008 - 2009. Het startpunt voor het verzamelen van deze data zijn alle Vlaamse basis- en secundaire scholen waarbij dit onderzoek zich beperkt tot alle Vlaamse secundaire scholen.

Dit onderzoek tracht de aantrekkelijkheid van economische studierichtingen binnen het eerste jaar van de tweede graad in kaart te brengen. Hiervoor wordt enerzijds gekeken naar de evolutie van de geverifieerde leerlingenaantallen voor de economische richtingen. Daarnaast worden de geverifieerde leerlingenaantallen in het algemeen secundair onderwijs geraadpleegd voor het bepalen van de procentuele verhouding. Het onderzoek beperkt zich in tweede instantie tot de schooljaren 2011 - 2017 tot en met 2020-2021.

De onderstaande tabel toont het aantal inschrijvingen in het eerste jaar van de tweede graad voor de afgelopen tien schooljaren in Vlaanderen. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen het algemeen aantal inschrijvingen binnen het ASO alsook specifiek het aantal inschrijvingen voor een economische studierichting. De tabel toont in eerste instantie een stijgende evolutie in de geverifieerde leerlingenaantallen over de jaren heen. Dit voor zowel het aantal leerlingen binnen economische studierichtingen alsook voor het aantal leerlingen binnen het ASO.

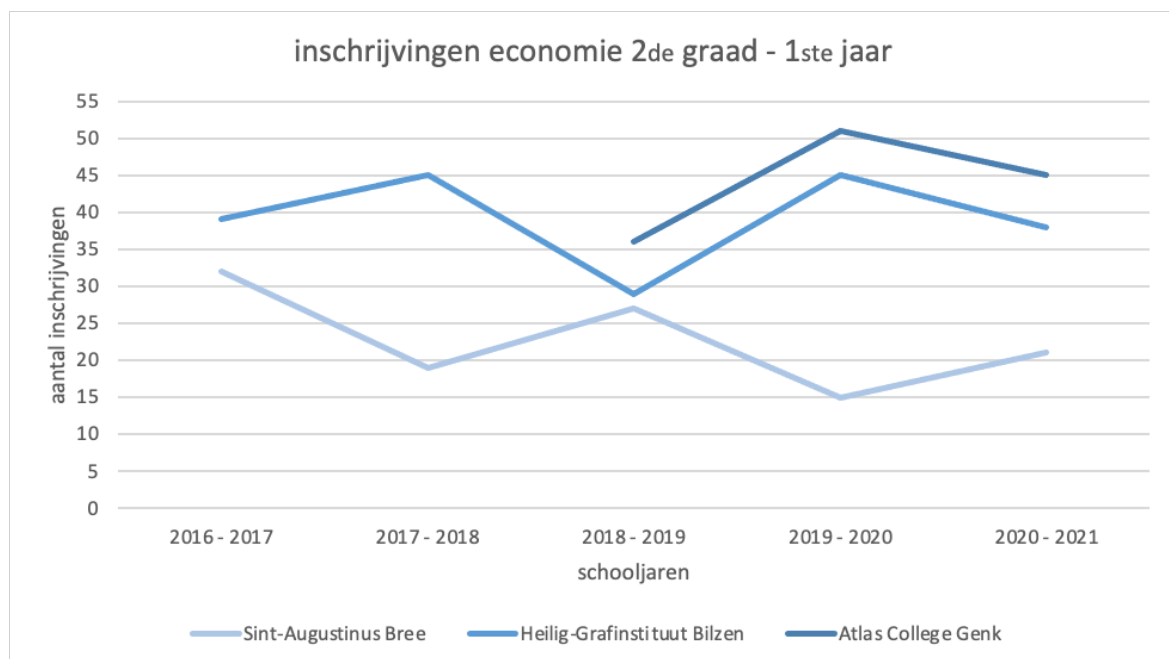
	# leerlingen economische studierichting	# leerlingen ASO	procentueel aandeel
2011 - 2012	8 827	33 155	26,62 %
2012 - 2013	8 675	32 921	26,35 %
2013 - 2014	8 583	32 704	26,24 %
2014 - 2015	8 535	31 999	26,67 %
2015 - 2016	8 718	32 143	27,12 %
2016 - 2017	8 587	32 261	26,62 %
2017 - 2018	8 643	33 036	26,16 %

2018 - 2019	8 945	34 255	26,11 %
2019 - 2020	9 049	35 098	25,78 %
2020 - 2021	9 437	36 696	25,72 %

tabel 1: evolutie leerlingenaantal

Daarnaast wordt er binnen dit onderzoek gekeken naar het aantal leerlingen dat kiest voor een economische richting binnen het eerste jaar van de tweede graad. Hierbij wordt ook een licht stijgende evolutie gekenmerkt, echter niet in gelijke mate met het aantal leerlingen dat wordt ingeschreven in het algemeen secundair onderwijs. Bij het bepalen van het procentueel aandeel, wordt een zeer kleine daling zichtbaar die als stabiel kan worden beschouwd.

Dit onderzoek focust zich op drie verschillende secundaire scholen: (1) Sint-Augustinusinstituut Bree, (2) Heilig-Grafinstituut Bilzen en (3) Atlas College Genk. De onderstaande grafieken tonen het aantal inschrijvingen voor deze secundaire scholen gedurende de afgelopen vijf jaar met uitzondering van het Atlas College Genk waarvan slechts data van de afgelopen drie jaar beschikbaar zijn. Deze keuze werd gemaakt omwille van het feit dat het Atlas College Genk slechts sinds drie jaar actief is en bestaat uit een fusering van vier secundaire scholen.

Grafiek 2: evolutie inschrijvingen economische studierichtingen ASO

De bovenstaande grafiek lijkt een dalende tendens aan te tonen van het aantal inschrijvingen voor economische studierichtingen over de jaren heen in het eerste jaar van de tweede graad binnen het secundair onderwijs.

4.2. Dataverzameling

De literatuur omtrent economische studierichtingen binnen het secundair onderwijs is beperkt. Hierdoor wordt er binnen dit onderzoek geopteerd voor een gevalstudie, om een antwoord te vinden op de centrale onderzoeksvraag. De gevalstudie biedt de mogelijkheid om de aantrekkelijkheid van economische studierichtingen in kaart te brengen. Hiervoor wordt er gebruik gemaakt van een vragenlijst alsook focusgroepen voor het bevragen van leerlingen. Hierdoor wordt het onderzoek bekeken vanuit het perspectief van de leerling: *“hoe wordt de studiekeuze van leerlingen beïnvloedt?”*. Daarnaast wordt een semi-gestructureerd interview afgenomen met een ervaren leerkracht.

4.2.1. Vragenlijsten

Binnen de gevalstudie worden drie Limburgse secundaire scholen bestudeerd om de aantrekkelijkheid van economische studierichtingen in kaart te brengen. Het verzamelen van data gebeurt in eerste instantie aan de hand van vragenlijsten. Het selecteren van de deelnemende leerlingen gebeurt op basis van een doelgerichte steekproef. De onderzoeker bepaalt hierbij zelf de leerlingen die deel zullen nemen aan het onderzoek (Thornhill, Lewis & Saunders, 2019; Benders, 2022). Binnen dit onderzoek wordt hier voor geopteerd omwille van de beperkte middelen en tijd .

De leerlingen binnen het eerste jaar van de tweede graad worden binnen dit onderzoek bevroegd. Het betreft meer specifiek de leerlingen die gekozen hebben voor economische wetenschappen alsook bedrijfswetenschappen.

Doordat de doelgroep bestaat uit leerlingen uit de nieuwe studierichting economische wetenschappen is er geopteerd voor een zelfgemaakte vragenlijst. Bij het opstellen van de vragen werd voortdurend rekening gehouden met de doelgroep en werd er gelet op taal en eenvoudigheid. De vragenlijst omvat daarnaast een combinatie van open vragen, schaal- of beoordelingsvragen, lijstvragen, filtervragen en categorie vragen (Thornhill et al., 2019). De vragenlijst omvat 13 vragen en neemt ongeveer 10 minuten tijd in beslag.

4.2.2. Focusgroepen

Daarnaast werd er ook gebruik gemaakt van focusgroepen waarbij een maximale interactie ontstaat tussen de deelnemers (Selm, 2007). De focusgroepen zijn een geschikte manier om een bepaalde thematiek diepgaand te bevragen, zeker wanneer respondenten zich in gelijke situaties bevinden waardoor bepaalde overeenkomsten zich kunnen voordoen (Brymans & Bell, 2016). Daarnaast ontstaat de mogelijkheid om dieper in te gaan op de verkregen antwoorden (Eisenhardt, 1989). Het vormgeven van de focusgroepen gebeurde op basis van een semi-gestructureerde vorm (bijlage 8.4) waarbij de onderwerpen en hoofdvragen op voorhand worden vastgelegd, maar waarbij er ruimte is tot afwijken (Baarda et al., 2021).

Het registreren van de focusgroepen gebeurt op basis van audio-opnames die achteraf geanalyseerd worden. Het is op basis van deze audio-opnames dat de focusgroepen manueel uitgeschreven worden.

4.2.3. *Semi-gestructureerd interview*

Het bevragen van leerkrachten om zo rijk mogelijke informatie te ontvangen gebeurt op basis van een semi-gestructureerd interview. Dit is een breed soort interview waarin de interviewer enkele thema's voorbereid, maar waarin hij/zij bereid is om de volgorde te variëren alsook vragen toe te voegen in de context van de onderzoekssituatie (Thornhill et al., 2019). Deze vorm van interviewen zorgt voor brede en diepgaande informatie. Dit interview zal mits toestemming eveneens worden opgenomen om daarna geanalyseerd te worden.

Binnen dit onderzoek wordt Comhair H., een leerkracht economie in het Heilig-Grafinstituut te bilzen geïnterviewd. De geïnterviewde geeft reeds 34 jaar economie binnen deze school. Het Heilig-Grafinstituut biedt studierichtingen aan in de tweede en derde graad, binnen de doorstroomfinaliteit. Daarnaast biedt een andere school binnen dezelfde scholengemeenschap studierichtingen aan in de eerste graad, en een andere school biedt studierichtingen aan binnen de dubbele finaliteit en de arbeidsfinaliteit. Het onderzoek beperkt zich tot één gestructureerd interview waardoor de resultaten niet als algemeen beschouwd worden. De jarenlange ervaring van de geïnterviewde dient ter ondersteuning van dit onderzoek.

4.3. Data-analyse

De opnames van de focusgroepen worden in eerste instantie getranscribeerd om vervolgens een uitgebreid codeerproces toe te passen. Het transcriberen verwijst naar "*transformation of spoken discourse into a written form that is fully amenable to analysis and available for inclusion in the report of the research*" (Wood & Kroger, 2000). De getranscribeerde focusgroepen zorgen voor een horizontaal en verticaal analyse van de data. De verzamelde data van de focusgroepen wordt met een open mindset gecodeerd (= open coding) (Corbin & Strauss, 1990; Charmaz, 2006). Het is hierbij van belang de onderliggende onderzoeksvraag in gedachten te houden (De Massis, 2014). Bij het codeerproces worden de belangrijkste codes gebruikt voor een diepteonderzoek.

De studiekeuze is het startpunt van het codeerproces waarbij een onderverdeling gemaakt wordt in 3 codes. Een eerste code die kan worden teruggevonden is **economie**. Binnen deze code worden de redenen waarom leerlingen kiezen voor economische studies weergegeven. Daarnaast wordt een code **beïnvloedende factoren** gevormd waarbij de respondenten aangeven welke factoren hun keuze hebben beïnvloedt. De derde code

acties omvat elementen waarmee economische studierichtingen meer aantrekkelijk gemaakt kunnen worden.

Daarnaast wordt ook het semi-gestructureerd interview opgenomen waarna het wordt getranscribeerd (bijlage 8.7). Hierna zal aan de hand van het opgenomen interview de verticale codering uitgevoerd worden. Hierbij worden relevante en/of belangrijke passages gemarkeerd. Vervolgens bij het axiaal coderen, worden de gelijkaardige codes samengevoegd onder een overkoepelende code (Dingemanse, 2021). Het getranscribeerde interview kan op deze manier onderverdeeld worden in vier verschillende codes:

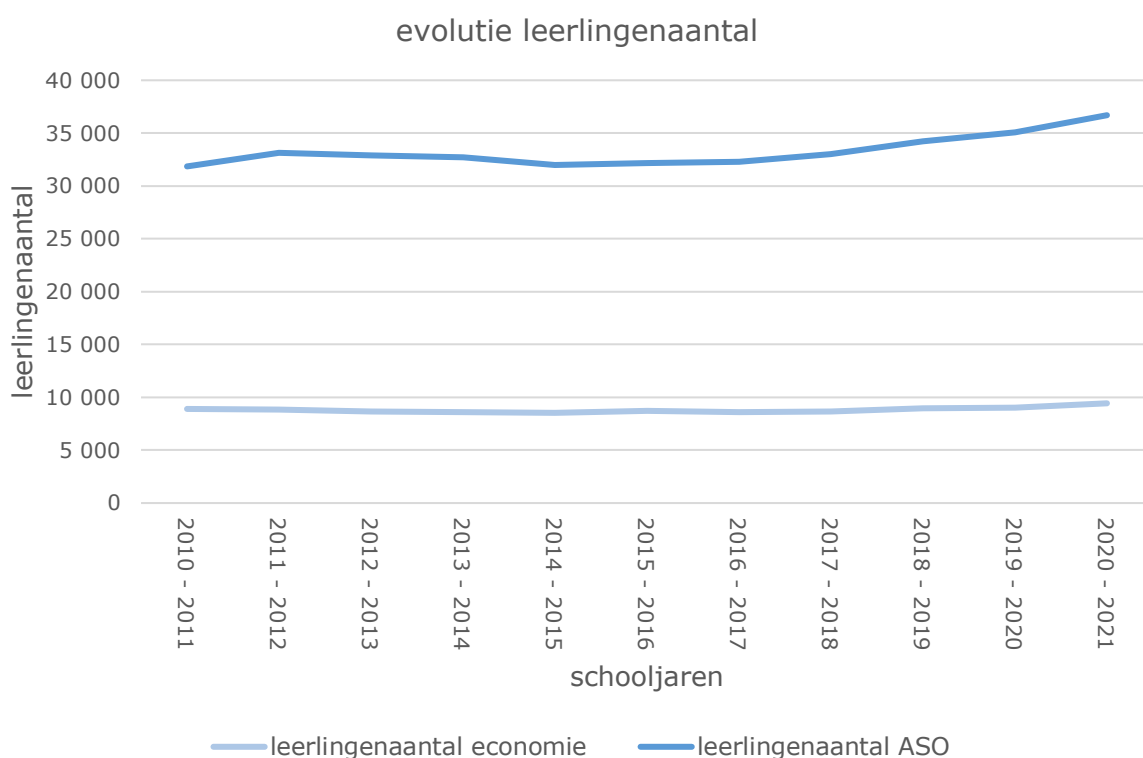
- Het **imago** van economische studierichtingen
- De **oorzaken** voor een dalende interesse in economische studierichtingen
- De **acties** om economische studierichtingen meer aantrekkelijk te maken
- De **tekortkomingen** waar toekomstig onderzoek zich kan op focussen

5. Resultaten

Deze masterproef tracht de aantrekkelijkheid van economische studierichtingen in kaart te brengen. Binnen deze sectie worden de bevindingen uit het kwantitatief alsook het kwalitatief onderzoek omschreven.

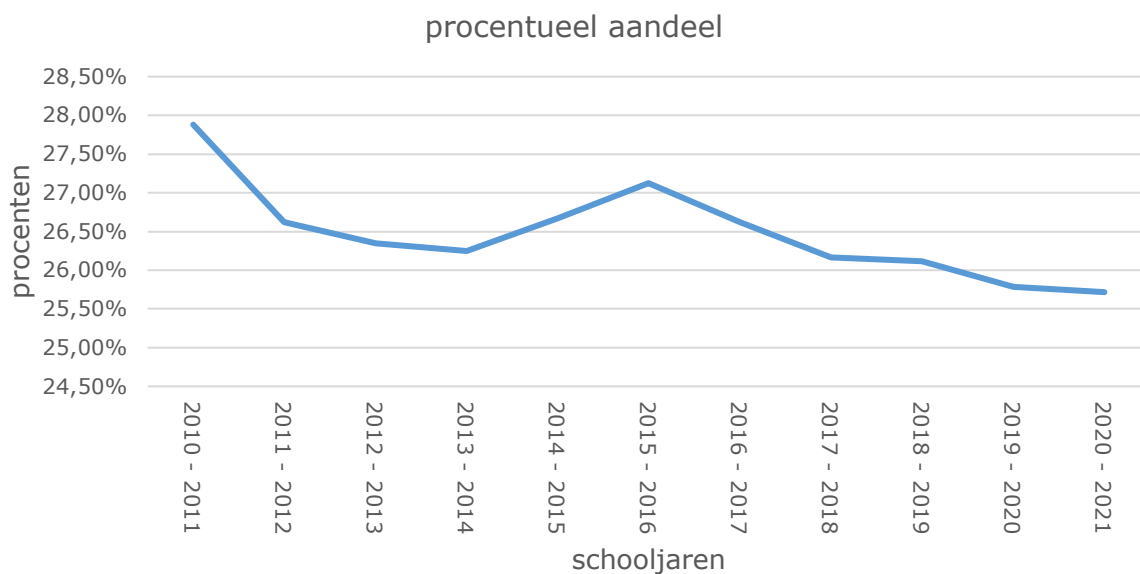
5.1. Evolutie van het leerlingenaantal

De onderstaande grafiek geeft de evolutie weer van de leerlingenaantallen over de verschillende schooljaren heen. Deze waarden kunnen worden teruggevonden in tabel 1 waarbij het absolute aantal leerlingen in het ASO een lichte stijging kenmerkt. Deze evolutie kan ook worden waargenomen bij het absoluut aantal inschrijvingen voor economische studierichtingen, echter niet in gelijke mate.

Grafiek 3: evolutie leerlingenaantal absolute waarden

Echter wanneer er gekeken wordt naar het procentueel aandeel van leerlingen die kiezen voor economische studierichtingen binnen het algemeen secundair onderwijs, wordt een kleine daling gekenmerkt worden. Dit wordt weergegeven in grafiek 4.

Grafiek 4: procentuele evolutie

De modernisering van het onderwijslandschap is een gefaseerde gebeurtenis waarbij gedurende het schooljaar 2021 - 2022, het eerste jaar van de tweede graad wordt hervormd. De onderstaande tabel toont enerzijds de voorlopige leerlingenaantallen voor de doorstroomfinaliteit - domeingebonden (ASO) voor het schooljaar 2021 - 2022. Hierbij wordt een sterke daling van 3 982 leerlingen die kiezen voor een economische studierichting. Een mogelijke verklaring voor deze sterke daling is de invoer van de studierichting bedrijfseconomische wetenschappen binnen de doorstroomfinaliteit - domeinoverschrijdend (TSO) waar gedurende het meest recente schooljaar 1 636 leerlingen zijn ingeschreven. Daarnaast neemt het leerlingenaantal voor STEM-richtingen toe.

schooljaar	# leerlingen economische wetenschappen	# leerlingen doorstroom domeingebonden
2021 - 2022	5 455	35 950

tabel 2: leerlingenaantallen tijdens de modernisering

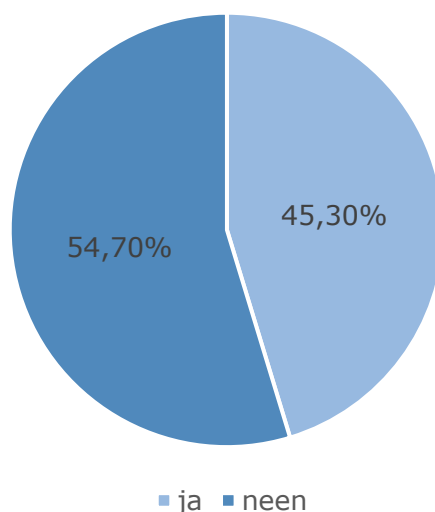
5.2. Resultaten vragenlijst en focusgroepen

De vragenlijst werd afgenomen op drie verschillende scholen: (1) Sint-Augustinus Bree, (2) Heilig-Grafinstituut Bilzen en (3) Atlas college Genk. Hierbij werd de vragenlijst ingevuld door 54 leerlingen van het eerste jaar binnen de tweede graad die gekozen hebben voor een economische studierichting. Daarnaast hebben in totaal 8 leerlingen van het Atlas College Genk alsook 13 leerlingen van het Sint-Augustinus Bree deelgenomen aan de focusgroepen om de bevindingen van de vragenlijst te staven.

5.2.1. Studiekeuze

De vragenlijst omvat in eerste instantie enkele globale vragen gevolgd door meer specifieke vragen omtrent studiekeuze. De leerlingen werd gevraagd aan te geven of er twijfel was bij het maken van de studiekeuze in het begin van het schooljaar. Hierbij geeft 54,7 % van de respondenten aan niet getwijfeld te hebben over zijn of haar studiekeuze.

Heb je getwijfeld over je studiekeuze?

Grafiek 5: cirkeldiagram

De meeste respondenten die 'ja' hebben geantwoord op bovenstaande vraag geven tijdens de focusgroep aan dat niet goed te weten welke studierichting te kiezen op het einde van de tweede graad. Er wordt zelfs vastgesteld dat enkele leerlingen gekozen hebben voor economie wetenschappen louter uit gebrek aan interesse voor het andere doorstroomfinaliteitaanbod. Deze antwoorden bekrachtigen de stelling dat economische wetenschappen als vuilbak van de doorstroomfinaliteiten aanzien wordt (= leerlingen die niets anders kunnen / willen, kiezen uiteindelijk maar voor deze richting).

"Ik was aan het twijfelen tussen humane wetenschappen en economische wetenschappen en uiteindelijk heb ik dan toch gekozen voor economische wetenschappen."

"Ik heb getwijfeld maar ik wist eigenlijk gewoon niet wat ik wou doen en dan heb ik maar gekozen voor economie."

"Ik heb economie gekozen omdat er eigenlijk niks anders was wat ik kon doen, want wetenschappen vind ik niet leuk en humane wetenschappen heeft te weinig wiskunde."

Deze resultaten houden verband met de reden waarom de bevroagde leerlingen gekozen hebben voor een economische studierichting. Hierbij geeft 67,9 % van de leerlingen aan gekozen te hebben uit eigen interesse. Dit werd ook door leerlingen aangegeven tijdens de focusgesprekken:

"Ik vind economie gewoon leuker dan wetenschappen"

Deze interesse kan worden aangewakkerd tijdens het kennismakingspakket economie dat in de eerste graad gegeven wordt. Het lessenrooster van leerlingen in het eerste jaar van de eerste graad omvat 27 lessen basisvorming aangevuld met 5 lessen differentiatie op maat van de leerling. De basisvorming omvat natuurwetenschappen en techniek, terwijl economie gezien wordt als een keuzevak (Onderwijs Vlaanderen, z.d.-a). De tweede meest voorkomende reden waarom leerlingen voor economische studierichtingen kiezen, hangt hier nauw mee samen. De vragenlijst toont aan dat 39,6 % kiest omwille van een positieve ervaring met dit kennismakingspakket economie.

"Ik heb verleden jaar ook voor economie als keuzevak gekozen en vond dat toen wel interessant."

Een derde reden toont aan dat 7,5 % van de leerlingen gekozen heeft voor een economische studierichting omwille van hun ouders. Hierbij wordt tijdens de focusgroepen een duiding gegeven dat bij sommige leerlingen effectief de ouders de studiekeuze gekozen hebben, maar daarnaast is het ook mogelijk dat de leerlingen een druk hebben ervaren door de ouders tijdens het maken van de studiekeuze.

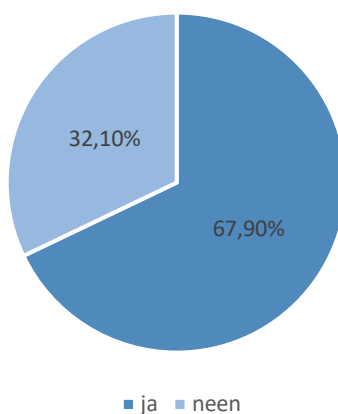
"Het is niet echt een druk die ik van thuis voelde dat ze zeiden 'je moet deze richting doen' maar ik wist zelf niet welke studierichting te kiezen en dan hebben zij eigenlijk gewoon gekozen voor mij."

"Ik voel de druk van thuis wel .. het is niet dat ze dit echt uitdrukkelijk hebben gezegd, maar mijn oudste zus heeft ook economie gestudeerd in het middelbaar en studeert nu rechten waardoor ik het gevoel heb dat de lat hoog ligt."

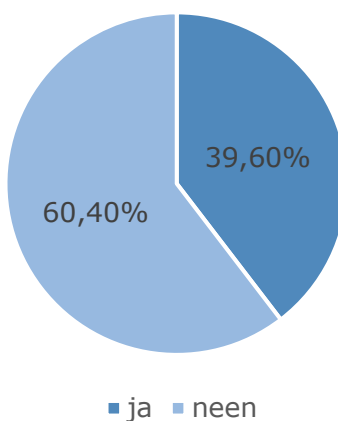
"De leerkrachten verleden jaar hadden economie afgeraden omdat het moeilijk zou worden, maar mijn mama heeft eigenlijk blijven zeggen dat ik het wel kan en dat ik het moet proberen."

De drie meest voorkomende redenen waarom leerlingen gekozen hebben voor een economische studierichting worden op de volgende pagina grafisch weergegeven:

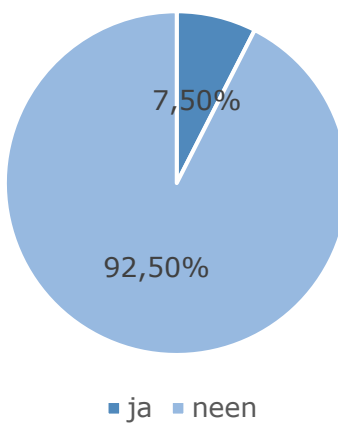
1. Gekozen omwille van eigen interesse voor economie

2. Gekozen omwille van positieve ervaring in de eerste graad

3. Gekozen omwille van hun ouders

Grafiek 6: top drie redenen waarom leerlingen kiezen voor economische studierichtingen ASO

De laatste vraag van de vragenlijst tracht na te gaan of de leerlingen na enkele maanden nog steeds tevreden zijn van hun studiekeuze. De leerlingen werden gevraagd een score op 10 te geven in welke mate zij tevreden zijn over hun studiekeuze. Hierbij gaven slechts drie leerlingen een onvoldoende aan, wat wil zeggen dat zij niet tevreden zijn van hun studiekeuze. De andere leerlingen gaven een score boven het gemiddelde waarbij de meerderheid zelfs een score van 80% gaf, waaruit we kunnen concluderen dat de meerderheid zeer tevreden is over hun studiekeuze.

De tevredenheid van de leerlingen kan afhangen van de behandelde leerstof tijdens het jaar. De focusgroepen tonen aan dat leerlingen de leerinhouden interessant vinden maar niet altijd even relevant:

"Niet alle onderwerpen die we gezien hebben in de les waren interessant ... maar je kan niet altijd alleen dingen leren die interessant zijn."

"veel van de dingen die we zien zijn nuttig voor later maar niet direct nu."

Het aanbieden van onderwerpen die relevant zijn in hun leven kan de interesse vergroten:

"... boekhouden, daar hebben we nu eigenlijk niet veel aan, dan zouden ze beter nu dingen leren waar we echt iets aan hebben zoals dit jaar mogen sommige al vakantiewerk doen, dan zouden we beter leren hoe dat juist werkt met een CV maken."

5.2.2. Klasinrichting

Daarnaast wordt binnen dit onderzoek ook de invloed van de inrichting van het klaslokaal onderzocht. Daar waar wetenschappelijke studierichtingen kunnen uitpakken met een labo, wordt economie vaak gegeven in een klassiek klaslokaal. De leerlingen werd gevraagd de inrichting van hun klaslokaal te omschrijven. De antwoorden van de leerlingen werden samengevoegd in een wordcloud om dit te visualiseren:

Figuur 1: schematische weergave antwoorden vragenlijst

De gegeven antwoorden kunnen verdeeld worden in twee categorieën, namelijk positief en negatief. De focusgroepen maken duidelijk dat de positieve antwoorden voornamelijk gegeven zijn door de leerlingen van het Sint-Augustinus te Bree, en de meer negatieve antwoorden gegeven zijn door de leerlingen van het Atlas College te Genk.

Het Sint-Augustinusinstituut te Bree maakt gebruik van een echt economielokaal: de banken in een niet traditionele opstelling, gekleurde muren, foto's van activiteiten die hebben plaatsgevonden binnen het vak economie, ... Daarnaast worden de prijzen die ze gewonnen hebben met diverse projecten tentoongesteld op de kasten. Het dient dan niet te verbazen dat de positieve antwoorden omtrent de inrichting van het klaslokaal komen van de leerlingen van het Sint-Augustinusinstituut te Bree.

"Het economielokaal is leuk ingericht, de banken staan op een leukere manier opgesteld dan in andere lokalen wat zorgt voor eens afwisseling."

"Economie krijgen we vier uur in de week ... indien we dat zouden krijgen in het lokaal waar we nu zitten, zo oud en koud en donker, dan zou ik dat echt niet aangenaam vinden."

"Het lokaal is leuk aangekleed met foto's van uitstappen die er gedaan zijn en prijzen die gewonnen werden ... dat maakt het leuk."

De leerlingen van het Heilig-Grafinstituut en het Atlas College krijgen economie in een gewoon klaslokaal waar bovenstaande elementen niet aanwezig zijn en antwoorden meer negatief over de inrichting van hun lokaal. Hieruit kan geconcludeerd worden dat een goede inrichting van het economielokaal de motivatie van bestaande leerlingen kan verhogen.

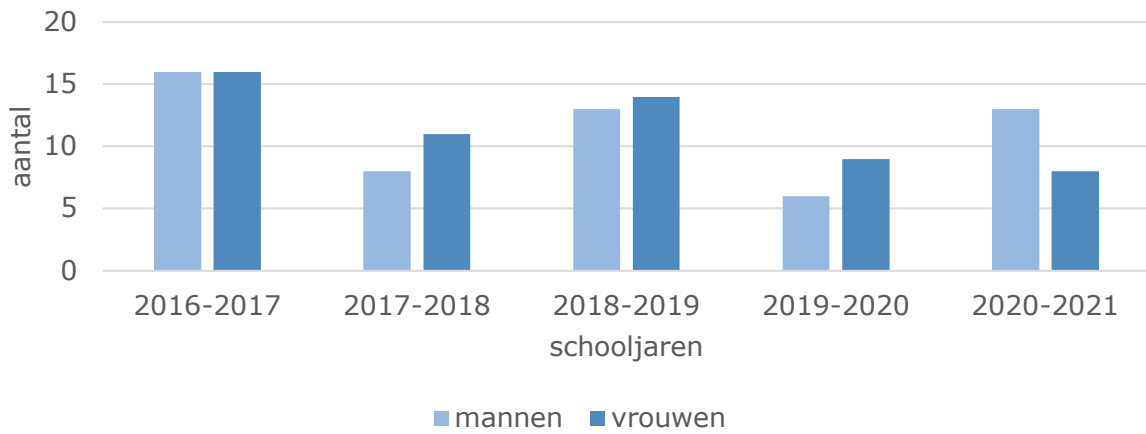
"Ik leer hier niet graag, het lokaal is niet gezellig ingericht, het bord is kapot, ..."

"De andere domeinen hebben allemaal een nieuw gebouw en dat nodigt echt uit om naar school te gaan, wij hebben een oud gebouw dat echt lelijk is."

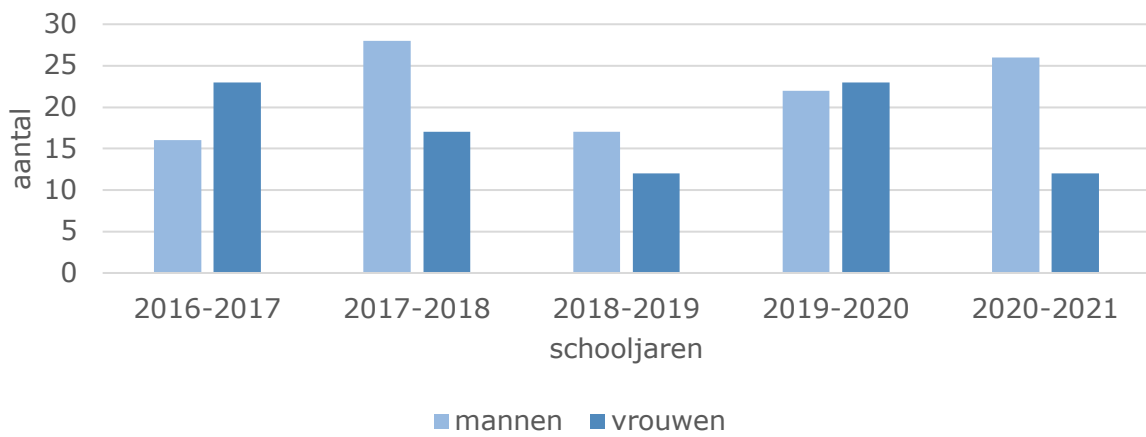
5.2.3. Gender

Een studierichting kan volgens het onderzoek van De Fraine & Pinxten (2011), ook gekenmerkt worden door gender, waardoor er specifieke jongens- en meisjes richtingen ontstaan. De grafiek (1) toont de verhouding tussen jongens en meisjes in economische studierichtingen gedurende de laatste vijf schooljaren. De schooljaren 2016-2017 tot en met 2018-2019 worden gekenmerkt door een hoger aantal vrouwen terwijl de daaropvolgende schooljaren wordt gekenmerkt door een hoger aantal mannen. De secundaire scholen binnen deze gevalstudie bevestigen deze trend niet, waardoor economische studierichtingen niet gezien kunnen worden als een specifieke jongens- of meisjes richtingen.

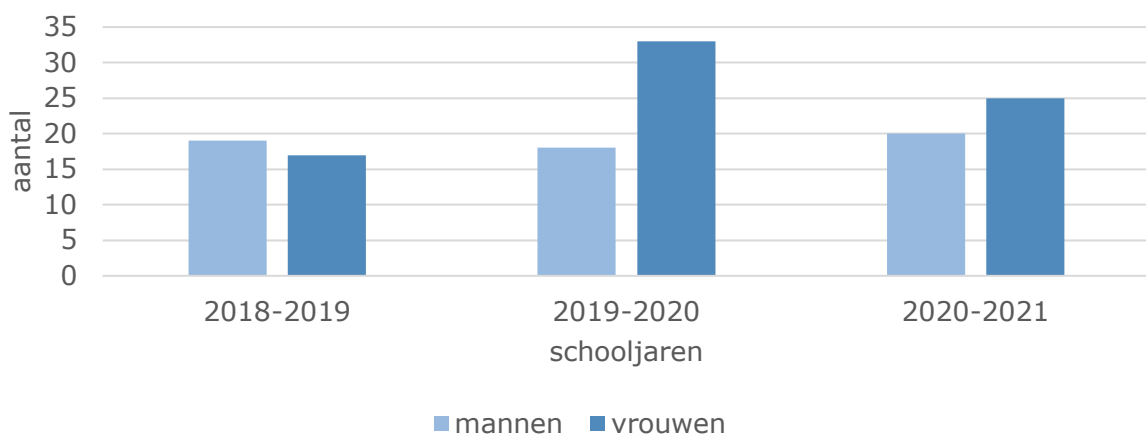
SINT-AUGUSTINUS BREE

HEILIG - GRAFINSTITUUT

ATLAS COLLEGE GENK

Grafiek 7: evolutie leerlingenaantal per gender

5.3. Resultaten van het semi-gestructureerd interview

Het semi-gestructureerd interview biedt nieuwe inzichten vanuit het standpunt van ervaren economie leerkracht Comhair. H. Doordat er slechts één leerkracht geïnterviewd is, worden deze bevindingen geïnterpreteerd als aanvulling of bevestiging van eerdere resultaten. De oplossingen die zij aanbiedt tijdens het interview, kunnen in toekomstig onderzoek worden onderzocht. Het getranscribeerde interview en de inhoud van ieder codeerproces kan teruggevonden worden in bijlage 8.7.

5.3.1. Oorzaken voor dalende interesse in economie

De geïnterviewde geeft aan dat het leerlingenaantal voor economische studierichtingen licht fluctueert over de jaren heen. Op de vraag of ze een daling in het aantal economiestudenten merkt over de jaren heen antwoordt ze dit: "... de daling is nu met de modernisering van het onderwijs" (volledige interview transcripten zijn opgenomen in bijlage 8.7). De modernisering van het secundair onderwijs zet de studierichting economische wetenschappen onder druk op twee manieren: "Het grote pakket wiskunde tegenwoordig. Er is geen 4-uur wiskunde meer in aso. En dus moeten de studenten naar een TSO - school als ze dat willen. De ouders ambiëren nog steeds ASO."

Eenzijds is het de hoeveelheid wiskunde die binnen deze studierichting wordt voorzien die leerlingen afschrikt om nog voor economische wetenschappen te kiezen, anderzijds verergert een reeds bestaand probleem deze beslissing nog. Het Masterplan Hervorming van Onderwijs Vlaanderen (2013) stelt dat ouders te veel rekening houden met de maatschappelijke appreciatie van het ASO (= domeinoverschrijdende doorstroom). Hierdoor kiezen leerlingen voor een ASO - studierichting, ook wanneer ze theoretisch niet sterk genoeg zijn hiervoor. Het ontbreken van een minder zware economische studierichting zorgt ervoor dat leerlingen kiezen voor andere (niet - economische) studierichtingen. De studierichting bedrijfswetenschappen is een domeingebonden doorstroomfinaliteit en kan gezien worden als een TSO studierichting. De geïnterviewde geeft aan dat hierdoor de studierichting bedrijfswetenschappen laag staat op de maatschappelijke ladder. "Die van economie 4 zijn we allemaal kwijt (in het ASO). Die zitten wel in TSO op bedrijfswetenschappen. Een verschuiving. Als ik zie in het IKSO (TSO-school) dan is die ook niet populair. Daar zit nu een tiental (leerlingen)."

Een tweede mogelijke oorzaak voor deze daling kan worden verklaard door de toenemende aandacht omtrent STEM-richtingen: "...draait alles rond STEM. Er wordt te weinig gesproken van economische wetenschappen. Het rare is dat we vaststellen dat als leerlingen gaan studeren, dit vaak wel een economische richting is." Zowel de overheid als de onderwijsinstellingen zelf leggen hier tegenwoordig de nadruk op. Op een ander

moment in het interview geeft ze wel toe dat STEM-richtingen belangrijk zijn voor de toekomst: "... en dat bedrijven de nadruk leggen op stem".

Volgens Comhair H. wordt er geen voeling met economie aangeleerd in de eerste twee leerjaren van het secundair onderwijs.

Ze hebben daar aan de hand van een winkeltje geleerd wat economie is. En ik krijg dan soms de vraag in oktober-november de vraag: "Mevrouw, wanneer gaan we winkeltje spelen." Dat gaat niet meer he. Dit soort economie doen we niet.

5.3.2. Het imago van economische studierichtingen

Op de vraag hoe economie aanzien wordt ten opzichte van de andere studierichtingen antwoordt zij als volgt: "De algemene indruk was dat het iets minderwaardiger was. Zeker met economie 4 uur wiskunde. Nu na modernisatie weet ik het wel niet meer."

Voor de modernisering werd de studierichting latijn aanzien als 'de hoogste studierichting'. Als tweede hoogste staat wetenschappen gerangschikt dankzij het moeilijkere wiskunde. Leerlingen die wetenschappen niet aankunnen, belanden dan in economie: "... leerlingen uit wetenschappen die buizen op de vakken wetenschappen. Dat zijn de meeste overgangen. Falen in andere richtingen. Weinig uit interesse, maar het gebeurt". Leerlingen die economie studeren kunnen volgens de geïnterviewde op twee manieren van studierichting wisselen. Indien de leerling hogere ambities heeft dan kunnen ze overgaan naar wetenschappen, als economie hun toch niet ligt dan is humane wetenschappen nog een optie eer ze moeten overstappen naar TSO.

5.3.3. De acties om economische studierichtingen meer aantrekkelijk te maken

Wanneer gevraagd wordt naar mogelijke oplossingen om de studierichting economie (nu economische wetenschappen) populairder te maken stelt de geïnterviewde het volgende voor: "Sowieso een vier uur wiskunde richting en kinderen van het eerste en tweede middelbaar meer kennis te laten maken met economie, zodat iedereen weet wat economie is. ... Onbekend is onbemind."

Zij stelt twee mogelijke oplossingen voor. Enerzijds zou zij een studierichting economische wetenschappen willen oprichten met vier uur wiskunde. Anderzijds zou zij meer willen inzetten op de inspanning om leerlingen uit de eerste graad kennis te laten maken met wat economie precies inhoudt.

5.3.4. De tekortkomingen

Tijdens het interview zijn enkele onderwerpen aan bod gekomen die het verkennen waard zijn in een toekomstig onderzoek.

De modernisering in de tweede graad is pas gestart in het jaar van publicatie van deze masterproef. Een onderzoek naar de populariteit van de studierichting economische wetenschappen in enkele jaren kan de stellingen uit dit interview bevestigen of ontkrachten. Zelf gelooft de geïnterviewde niet dat het leerlingenaantal terug zou stijgen in de nabije toekomst: "het zou kunnen dat het terug gaat stijgen, maar ik betwijfel het". Volgens haar is economische wetenschappen niet de enige doorstroomfinaliteit die minder leerlingen aantrekt dan gehoopt: "...Als je ziet: er wordt enorm veel reclame gemaakt voor wetenschappen, rond STEM he. Maar andere richtingen zie je niet he. Bijvoorbeeld op sportwetenschappen en moderne talen zit ook minder."

Ze voorspelt zelfs dat de school waarin ze lesgeeft uiteindelijk minder leerlingen zal hebben vermits er enkel ASO- en doorstroomopleidingen aangeboden worden: "Wij hebben steeds gezegd dat wij door modernisering een school gaan worden met een honderdtal leerlingen minder, op termijn."

Uiteindelijk maakt ze de kanttekening of of het misschien de bedoeling is van de modernisering om in economische wetenschappen (en in het verlengde alle doorstroomrichtingen) leerlingen klaar te stomen voor het universitair onderwijs in plaats van voor alle hogere studies: "Met die vijf uur wiskunde lijkt het alsof het allemaal universitair moeten zijn."

Om de populariteit van de studierichting economie beter in kaart te brengen zou er eveneens onderzoek kunnen gedaan worden naar de leerlingenstromen tussen de verschillende studierichtingen tijdens de loop van het schooljaar. De geïnterviewde antwoordt "een minderheid, gebeurt elk jaar maar zeer weinig" wanneer de vraag wordt gesteld of er tegenwoordig veel leerlingen overkomen uit andere richtingen. Volgens de geïnterviewde is de studierichting economische wetenschappen "zwaarder" dan haar voorganger economie (vijf uur wiskunde). Dat zal geen invloed hebben op de studiekeuze, maar wel op het aantal leerlingen die uiteindelijk afstuderen en op de eerder genoemde leerlingenstromen (stromen leerlingen uit bijvoorbeeld de studierichting natuurwetenschappen naar economische wetenschappen of andersom).

6. Conclusie

Deze masterproef tracht de aantrekkelijkheid van de studierichting economie te plaatsen in het landschap van het Vlaams secundair onderwijs. Hierbij wordt kwantitatieve data vergeleken van alle secundaire Vlaamse scholen voor de schooljaren 2010 - 2011 tot en met 2021 - 2022, waarna er wordt ingezoomd op kwalitatieve data behaald bij drie verschillende Limburgse secundaire scholen die economie aanbieden. Het doel van deze masterproef is inzicht krijgen in de aantrekkelijkheid van economische studierichtingen binnen het algemeen secundair onderwijs. De inzichten binnen deze masterproef zijn gebaseerd op reeds bestaande literatuur, aangevuld met empirisch onderzoek.

Dit onderzoek wilt in eerste instantie de evolutie betreffende het aantal inschrijvingen voor economische studierichtingen in kaart te brengen. Hieruit kan worden vastgesteld dat de populariteit voor economie sinds schooljaar 2010 - 2011 gedaald is met 2,16 procentpunten. Dit zou kunnen komen door recente focus van de overheid op het STEM-onderwijs (Comhair H., persoonlijke communicatie, 5 mei 2022), maar dient nog verder te worden onderzocht.

Vervolgens wordt getracht een beeld te vormen van de beweegredenen achter de studiekeuze van leerlingen voor de studierichting economische wetenschappen aan het einde van de eerste graad. De drie voornaamste redenen waarom leerlingen hiervoor kiezen zijn: (1) eigen interesse, (2) positieve ervaringen in de eerste graad en (3) invloed van ouders. De eigen interesse en de positieve ervaringen in de eerste graad houden nauw verband en kunnen sterk beïnvloed worden. Hoe meer leerlingen in de eerste graad in aanraking komen met economie, hoe meer leerlingen in de tweede graad zullen kiezen voor een economische studierichting. Het afgenomen interview bevestigt dat ouders nog steeds geloven in het watervalstelsel ondanks de poging van Onderwijs Vlaanderen (2013) om daar een antwoord op te bieden met de modernisering van het onderwijs.

Daarnaast wordt er ook gekeken naar andere mogelijke beïnvloedende factoren, zoals de appreciatie van de inrichting van het economielokaal. Hier wordt aangegeven dat een goed aangekleed klaslokaal bevorderlijk werkt op het plezier en de motivatie die leerlingen ervaren bij het volgen van economielessen. Een economielokaal waarbij de banken niet traditioneel worden opgesteld, kleur aan de muur wordt aangebracht en interessante dingen worden opgehangen zijn enkele voorbeelden die leerlingen positief kunnen beïnvloeden. Geen van de studenten gaf aan dat het effectief een invloed heeft gehad op hun studiekeuze. Volgens geïnterviewde leerkracht Comhair H. heeft de inrichting van het studielokaal geen invloed op de studiekeuze vermits een potentiële leerling meestal deze klas niet op voorhand te zien krijgt.

6.1. Aanbevelingen voor verder onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd tijdens een scharniermoment binnen het secundair onderwijs. De modernisering die start in schooljaar 2021 - 2022 zal veranderingen aanbrengen binnen de tweede graad en later ook de derde graad. De kwantitatieve data die binnen dit onderzoek wordt gebruikt, beperkt zich tot de studiekeuze van leerlingen voor de modernisering. Zodra de eerste cijfers van schooljaar 2020 - 2021 definitief zijn kan er kwantitatief onderzoek gedaan worden tussen de populariteit van de economische studierichting voor en na modernisering. Al zal er wel moeten onderzocht of de studierichting economie alleen vergeleken wordt met de domeinoverschrijdende economische wetenschappen of dat de de domeingebonden richting bedrijfswetenschappen meegeteld moet worden.

Betreft de kwalitatief verzamelde data, de leerlingen die bevroegd zijn met behulp van de de focusgroepen en/of vragenlijst situeerden zich in het derde middelbaar economische wetenschappen gedurende schooljaar 2021 - 2022. De ervaringen die zij delen hebben dus enkel te maken met de periode na de modernisering. Een verband zoeken met kwantitatieve data zoals hoeveelheid inschrijvingen was nog niet mogelijk op het moment van schrijven van deze masterproef.

Een laatste beperking kan worden teruggevonden in de variabelen die de studiekeuze van leerlingen kunnen beïnvloeden. Het onderzoek richt zich op de variabelen die reeds beschreven staan in de literatuur: gender, sociaal ethische situatie en prestaties. De nationaliteit van leerlingen kan in toekomstig onderzoek worden opgenomen, ...

Dit onderzoek doet een eerste verkennend onderzoek naar de beïnvloedende factoren van de studiekeuze in het tweede graads secundair onderwijs, meer specifiek voor economische studierichtingen. De resultaten van deze masterproef kunnen als inspiratie dienen om het studiekeuzegedrag van een veertienjarige student verder te onderzoeken om uiteindelijk scholen en beleidsmakers te kunnen inspireren om de studierichting economische wetenschappen populair(der) te maken.

7. Bronnenlijst

Baarda, B., Bakker, E., Fischer, T., Julsing, M., Kostelijk, E., & Van der Velden, T. (2021). *Basisboek Kwalitatief onderzoek* (5de editie). Noordhoff Uitgevers.

Benders, L. (2022, 14 juli). *Een (a)selecte steekproef in je scriptie | Uitleg & voorbeelden*. Scribbr. <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/steekproef-in-je-scriptie/>

Boone, S., & Van Houtte, M. (2013). Bepalende factoren bij de overgang van basis- naar secundair onderwijs: de rol van kenmerken van leerlingen, leerkrachtadviezen en schoolkenmerken. *TIJDSCHRIFT VOOR JEUGD EN KINDERRECHTEN*, 14(4), 329–342.

Bryman, A., & Bell, E. (2016). *Social Research Methods*. Oxford University Press.

Charmaz, K. (2006). *Constructing Grounded Theory: A Practical Guide through Qualitative Analysis* (1ste editie). SAGE Publications Ltd.

Corbin, J. M., & Strauss, A. (1990). Grounded theory research: Procedures, canons, and evaluative criteria. *Qualitative Sociology*, 13(1), 3–21.

Deprez, E., Van Damme, J., & Pinxten, M. (2012). De invloed van de belangstelling en de specifieke begaafdheid op de studiekeuze in het secundair onderwijs. *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, 3, 236–245.

Dingemans, K. (2021). *Stappenplan om kwantitatieve en kwalitatieve interviews te coderen*. Scribbr. <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/coderen-interview/>

De Fraine, B. (2011). De sterke en zwakke punten van het Vlaamse secundair onderwijs belicht vanuit onderwijsonderzoek. *Impuls voor Onderwijsbegeleiding*, 41, 160–166.

De Fraine, B. (2011b). Secundair onderwijs mag geen sorteermachine zijn (opiniestuk). *De Standaard*. <https://www.standaard.be/cnt/3u3bqsj9>

De Fraine, Bieke, & Pinxten, Maarten. (2011). *Wie kiest welke studierichting in het secundair onderwijs? En welke rol speelt de school bij deze studiekeuze?* <https://lirias.kuleuven.be/retrieve/151873> Abstract [freely available]

Eisenhardt, K. M. (1989). Building Theories from Case Study Research. *Academy of Management Review*, 14(4), 532–550.

Germeijs, V., & Verschueren, K. (2006). High school students' career decision-making process: A longitudinal study of one choice. *Journal of Vocational Behavior*, 68(2), 189–204.

Jessop, B., Fairclough, N., & Wodak, R. (2008). *Education and the Knowledge-Based Economy in Europe*. Brill.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2006). ECONOMIE TWEEDE GRAAD ASO - LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS. Opgehaald van [pro.katholiekonderwijs.vlaanderen.be: http://ond.vvkso-ict.com/leerplannen/doc/Economie-2006-050.pdf](http://ond.vvkso-ict.com/leerplannen/doc/Economie-2006-050.pdf)

Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2020). Opgehaald van <https://llinkid.katholiekonderwijs.vlaanderen/#!/leerplan/5b912c27-59d7-4277-8df9-568fd9b265fd/doelenlijst>

Onderwijs Vlaanderen. (2013). *Masterplan hervorming secundair onderwijs*. <https://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/2021-07/Masterplan-hervorming-secundair.pdf>

Onderwijs Vlaanderen (2022). STEM-AGENDA 2030. STEM-COMPETENTIES VOOR EEN TOEKOMST- EN MISSIEGERICHT BELEID. <https://www.onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/2022-05/STEM-agenda-2030.pdf>

Onderwijs Vlaanderen. (z.d.). *Leerplicht van 5 tot 18 jaar*. <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/ouders/leerplicht/leerplicht-van-5-tot-18-jaar>

Onderwijs Vlaanderen. (z.d.-a). *Het voltijds gewoon secundair onderwijs*. Geraadpleegd op 18 juli 2022, van <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/structuur/secundair/het-voltijds-gewoon-secundair-onderwijs>

Onderwijs van morgen. (2021). *Waarom het secundair onderwijs toe was aan modernisering*. Geraadpleegd op 16 juni 2022, van <https://onderwijsvanmorgen.be/waarom-het-secundair-onderwijs-toe-was-aan-modernisering/>

"PISA 2018 Results". *OECD*. 3 December 2019. [Archived](#) from the original on 3 December 2019. Retrieved 3 December 2019

Selm, M. V. (2007). Focusgroepen

Thornhill, A., Lewis, P., & Saunders, M. (2019). *Methoden en technieken van onderzoek* (8ste editie). Pearson.

Thys, S., & Van Houtte, M. (2016). Ethnic composition of the primary school and educational choice: Does the culture of teacher expectations matter? *Teaching and Teacher Education*, 59, 383–391.

Vlaamse Overheid. (z.d.). *Voltijds secundair onderwijs*. www.vlaanderen.be.
<https://www.vlaanderen.be/voltijds-secundair-onderwijs>

Wood, L. A., & Kroger, R. O. (2000). *Doing Discourse Analysis: Methods for Studying Action in Talk and Text* (1ste editie). SAGE Publications.

UNICEF (2012). Iedereen gelijke kansen op school? Dat denken zij ervan.

8. Bijlagen

8.1. Creatief Eindproduct

We komen gedurende ons leven op verschillende momenten alsook op verschillende manieren in aanraking met economie, zelfs wanneer we nog naar school gaan. Het is dan ook belangrijk dat iedereen beschikt over een basiskennis economie om gedurende deze momenten correct te kunnen handelen. De sleutelcompetentie economische en financiële competentie moet hiervoor zorgen. Doch wordt na de hervorming van het secundair onderwijs de focus binnen de eerste graad gelegd op een algemene vorming. Hierbij volgen alle leerlingen voor een groot deel dezelfde vakken, aangevuld met keuzevakken zoals bijvoorbeeld economie.

Deze masterproef toont aan dat 60,40 % van de bevraagde leerlingen heeft gekozen voor een economische studierichting omwille van de positieve ervaring met economie in de eerste graad. Ondanks het bestaan van bovenstaande sleutelcompetentie lijkt het dat economie een onbekend begrip is bij leerlingen van het tweede jaar in de eerste graad.

Het organiseren van een themadag dient de leerlingen van het tweede jaar in de eerste graad (doorstroomfinaliteit) te helpen bij het maken van hun studiekeuze. Deze themadag laat leerlingen in aanraking komen met de verschillende doorstroomfinaliteiten in de tweede graad. Het indelen van de themadag zal afhangen van het aantal studierichtingen die aangeboden worden binnen een school. Het Sint-Augustinusinstituut te Bree biedt de volgende studierichtingen binnen de doorstroomfinaliteit aan in de tweede graad:

- Economische wetenschappen (EW)
- Humane wetenschappen (HW)
- Natuurwetenschappen (NW)
- Latijn
- Bedrijfswetenschappen (BW)
- Maatschappij en welzijnswetenschappen (MZW).

	klaslokaal 1 (20 leerlingen)	klaslokaal 2 (20 leerlingen)	klaslokaal 3 (20 leerlingen)
8:25 - 10:05	EW / BW	HW	NW
10:20 - 12:00	NW	EW / BW	HW
12:55 - 14:35	HW	NW	EW / BW
14:50 - 15:40	MZW	MZW	MZW

tabel 3: voorbeeld themadag

De studierichting Latijn wordt niet opgenomen doordat alleen leerlingen die in de eerste graad hiervoor gekozen hebben, dit kunnen kiezen in de tweede graad. Daarnaast wordt maatschappij en welzijnswetenschappen parallel gegeven (of in één grote ruimte) tijdens het laatste lesuur.

Het voorgestelde product kan worden gespeeld volgens de mogelijkheden van de geïnteresseerde scholen. Het product wordt hier uitgewerkt voor een groep van ongeveer 20 leerlingen waarbij het spel gespeeld kan worden in één klaslokaal. Daarnaast is het aangeraden, indien mogelijk, om het spel te laten begeleiden door vakleerkrachten. Het spel kan echter ook begeleid worden door andere leerkrachten indien het parallel gespeeld wordt in verschillende klassen. Het uitwerken van de themadag beperkt zich tot de twee lessen voor economische wetenschappen alsook bedrijfseconomische wetenschappen. Om leerlingen te overtuigen van de studierichting is het aangeraden om te zorgen voor een diverse vraagstelling en ludieke opdrachten.

Spel 'een reis door de tijd'

Het spel wordt gespeeld door de leerlingen van het tweede jaar binnen de eerste graad. De leerlingen worden in groepen van maximaal 5 leerlingen per groep verdeeld. De beperking in het aantal leden per groep moet ervoor zorgen dat alle leerlingen in de groep actief meewerken zodat freeriden niet van toepassing is. Daarnaast wordt er binnen elke groep 1 verantwoordelijke aangeduid die de antwoorden aan de leerkracht rapporteert.

Het spel vertaalt de vier grootste levensfasen binnen ons leven, namelijk: (1) adolescent van 12 jaar tot 18 jaar, (2) jongvolwassenheid van 18 jaar tot 35 jaar, (3) middelbaar volwassenheid van 35 tot 65 jaar en (4) late volwassenheid van 65 jaar tot ... Deze levensfasen zijn van belang om aan te tonen dat gedurende het leven we op verschillende manieren in contact komen met economie. Deze verschillende levensfasen worden elk in één lokaal tentoongesteld.

Ronde 1

Binnen deze ronde zullen de verschillende groepen 10 minuten de tijd krijgen om informatie te verzamelen via de fiches die ze terugvinden in het lokaal. Het is aan de groepen te bepalen hoe ze deze informatie verzamelen: teamwork vs. opsplitsen. Daarna zal de leerkracht 10 vragen stellen over de onderwerpen op de verschillende informatiefiches. De groepen krijgen per vraag één minuut om te overleggen wat het juiste antwoord is. Het antwoord wordt op een papier geschreven waarna dit door de verantwoordelijke van de groep aan de leerkracht wordt gegeven.

De groep die als eerste het juiste antwoord vindt krijgt twee punten, de groepen die hierna volgen krijgen elk één punt. Het geven van een fout antwoord leidt tot nul punten voor die vraag. Deze ronde zal ongeveer 25 minuten duren.

Vraag	Antwoord
Hoeveel uren mag een jobstudent werken?	475 uur
Vanaf hoe oud mag je werken als jobstudent?	16 jaar
Hoe heet de tewerkstellingsdienst van de Vlaamse Overheid die je helpt bij het zoeken naar werk?	VDAB
Een ondernemer kan kiezen voor het oprichten van een B.V., waarvoor staat deze afkorting?	Besloten vennootschap
Noteer het belangrijkste verschil tussen een vennootschap en een vereniging.	Winst
Welke instantie helpt je als je je eigen bedrijf wilt opstarten?	Sociaal secretariaat
Hoe noemt het fenomeen waarbij de bevolking steeds ouder?	Vergrijzing
Hoe lang moet iemand minimaal werken om recht te hebben op het minimumpensioen?	20 jaar
Hoe noemt de huidige trend waarbij middelen in de winkel steeds duurder worden?	Inflatie
Welke betaalmethode moet sinds 01 juli 2022 verplicht worden aangeboden?	Elektronische betalingen

Ronde 2

Binnen deze ronde krijgen de leerlingen een puzzel waarbij 24 woorden/zinnen gegeven. Hierbij dienen de leerlingen telkens de vier samenhangende woorden te groeperen. De leerlingen krijgen hier 15 minuten de tijd voor. De onderwerpen binnen deze ronde zijn

gelijk aan de onderwerpen op de informatiefiches. De antwoorden worden opnieuw door de verantwoordelijke aan de leerkracht gegeven. Hierbij wordt er per juist antwoord 2 punten toegekend. Het is mogelijk om de een tip te geven per onderwerp dat er gezocht wordt voor de helft van de punten. De tip is een woord dat de vier samenhangende woorden met elkaar verbindt.

nodig om een huis te kunnen kopen	niet meer moeten werken	aan elkaar gelijk	rente	bezittingen	BEL20
actief	ABVV	vraag	bank	hervormd in 2022	optimaal
aandelen	geld dat je moet terugbetalen	ACLVB	passief	S&P500	schulden
aanbod	vertegenwoordigen werknemers	krijg je na je loopbaan	crash	ACV	vergrijzing

De onderstaande tabel toont de antwoorden alsook de tips die gegeven kunnen worden aan de leerlingen indien nodig:

Antwoorden	Tips
Nodig om een huis te kunnen kopen - rente - bank - geld dat je moet terugbetalen	Lening
Niet meer moeten werken - hervormd in 2022 - krijg je na je loopbaan - vergrijzing	Pensioen
Aanbod - aan elkaar gelijk - vraag - optimaal	Marktevenwicht
Passief - actief - schulden - bezittingen	Balans

BEL20 - S&P500 - aandelen - crash	Beurs
ACV - ACLVB - ABVV - vertegenwoordigen werknemers	Werknemersorganisaties Vakbonden

Ronde 3

De leerlingen spelen deze ronde individueel en maken gebruik van een laptop/smartphone/... De website <https://www.breakeve.app> laat de leerlingen op een digitale manier kennis maken met de wet van vraag en aanbod. De leerlingen moeten bij dit spel emoji's te verhandelen. De leerkracht dient in te loggen in het spel om de virtuele markt te kunnen openen. De leerlingen loggen dan in via de link of via de QR-code (foto 1). De leerlingen maken na het scannen van de code een digitaal profiel aan (foto 2).

Wanneer de digitale markt wordt geopend door de leerkracht, kunnen de leerlingen aan de slag: ofwel proberen ze de gekozen emoji te verkopen voor een gunstige prijs ofwel proberen ze die zo goedkoop mogelijk te verkopen. De instructies worden aangegeven op het scherm (foto 3). De leerlingen geven aan wanneer ze klaar zijn met hun transacties waarna de markt terug gesloten wordt. De leerlingen kunnen aan het einde van elke ronde zelf vaststellen wat de marktprijs is geworden (foto 4).

De hoeveelheid rondes die gespeeld worden zal afhangen van de beschikbare tijd. De rollen van koper en verkoper worden gewisseld alsook de emoji's die verhandeld worden. Bij het spelen van deze ronde dient er rekening gehouden te worden met het feit dat dit een Engelstalige app is. Hierdoor dient er een vertaling te worden voorzien van de opdrachten voor leerlingen die minder sterk zijn in Engels.

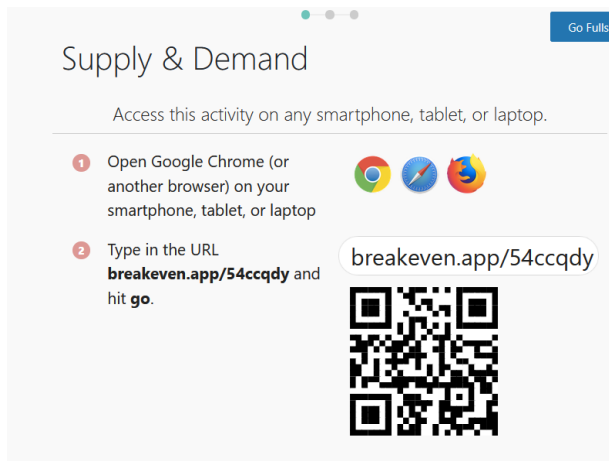

Foto 1: aanmelden via QR code

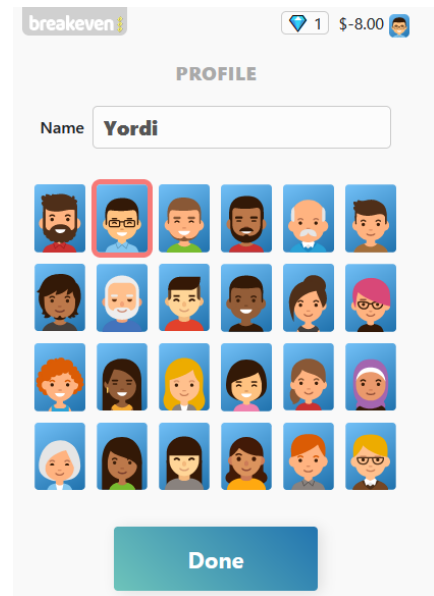

Foto 2: aanmaken van een profiel

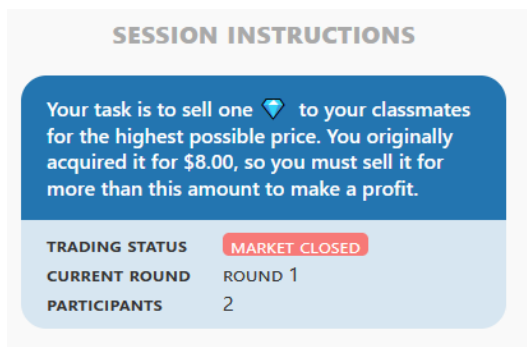

Foto 3: instructies

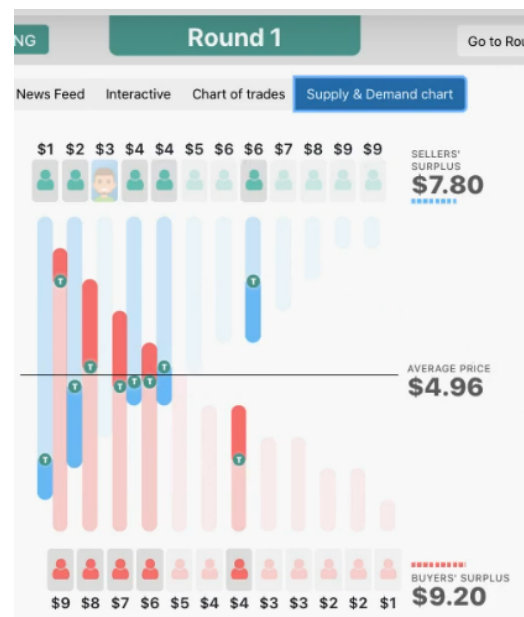

Foto 4 : einde van een ronde

Reflectie

Bij het einde van het spel wordt een reflectiemoment voorzien. Hoe hebben de leerlingen het spel ervaren? Hebben ze een interesse voor economie opgewekt of vergroot? Hoe kan het spel verbeterd worden?

8.2. Zoekplan

Het zoekplan toont aan hoe de onderstaande literatuur gezocht werd. Hierbij werden de volgende kernwoorden gebruikt secundair onderwijs, economie, studiekeuze, modernisering. Het vertalen van deze termen alsook het gebruik van synoniemen zorgt ervoor dat ook internationale lectuur geraadpleegd kan worden. Daarnaast werden deze termen ook gecombineerd. De kernwoorden vormen de basis voor het vormgeven van de literatuurstudie. Het zoeken naar literatuur op basis van deze kernwoorden gebeurde via diverse databanken: online bibliotheek U Hasselt, Google Scholar en Google.

kernwoorden	vertalingen	synoniemen
secundair onderwijs	-	middelbaar
economie	economics	economische wetenschappen
studiekeuze	study choice	-
modernisering	-	-
STEM-richtingen	-	-

Tabel 4: zoekplan

8.3. De vragenlijst

Onderzoek masterproef

Beste student

Wij, Lore Dedroog, Yordi Noben en Britt Schrooten, zijn drie studenten Educatieve Master Economie aan de Universiteit Hasselt. In het kader van onze masterproef doen wij onderzoek naar hoe we de studierichtingen Economische Wetenschappen en Bedrijfseconomische wetenschappen aantrekkelijker kunnen maken zodat meer leerlingen kiezen voor een economische opleiding. Hiervoor hebben we jouw hulp nodig! Deze anonieme enquête telt 13 vragen en zal ongeveer 15 minuten in beslag nemen.

Alvast bedankt voor jouw medewerking!

***Vereist**

1. Heb je getwijfeld tussen verschillende scholen bij je keuze van het 3de middelbaar? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ja
 Nee

2. Voor welke school heb jij gekozen? *

3. Ben je naar de opendeurdag van je gekozen school gegaan? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ja
 Nee

4. Enkel indien je bij de voorgaande vraag 'ja' hebt aangeduid dien je deze vraag te beantwoorden.
Heeft de opendeurdag je studiekeuze beïnvloedt? Zo ja, in welke mate heeft dit je studiekeuze beïnvloedt?

5. Heb je getwijfeld over je studiekeuze? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ja
 Nee

6. Waarom heb jij gekozen voor de studierichting (B)EW? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Door een vriend(in) die dit ook studeert
 Door ouders
 Door andere familieleden zoals broers, zussen, neven, nichten, etc.
 Door een positieve ervaring met economie in de eerste graad
 Door mijn eigen interesses. Dit was volledig mijn eigen keuze.
 Anders: _____

7. Hoe tevreden ben je over je studiekeuze? *

Markeer slechts één ovaal.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Helemaal niet tevreden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Heel tevreden

8. Vind je dat je op voorhand voldoende informatie hebt gekregen over wat de studierichting (B)EW inhoudt? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ja
 Nee

9. Wat vind jij van de inrichting van het economielokaal in jouw school? *

10. Zou je (B)EW aanraden aan leerlingen van het tweede middelbaar? Waarom wel/ niet? *

11. Vind je de geziene leerstof interessant? *

Markeer slechts één ovaal.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Helemaal niet interessant	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Heel interessant

12. Vind je dat er voldoende ICT wordt geïntegreerd in de lessen economie? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ja
 Nee

13. Hoe zou volgens jou de studierichting (B)EW nog verbeterd kunnen worden zodat er meer leerlingen kiezen voor deze richting?

Deze content is niet gemaakt of goedgekeurd door Google.

Google Formulier

8.4. De leidraad voor focusgroepen

Het doel van de focusgroep: extra informatie verzamelen voor het in kaart brengen van de aantrekkelijkheid van economische studierichtingen.

Het belang van de focusgroep:

Dit onderzoek maakt deel uit van de masterproef in het kader van de specifieke lerarenopleiding. Het doel van de masterproef is het in kaart brengen van de aantrekkelijkheid van economische studierichtingen binnen het algemeen secundair onderwijs.

De praktische afspraken:

- De leerlingen op het gemak stellen: er zijn geen juiste of foute antwoorden
- De leerlingen die willen antwoorden, doen dit nadat ze hun hand hebben opgestoken
 - antwoorden worden niet gewoon door elkaar geroepen
- De antwoorden worden in vertrouwen behandeld
- De antwoorden worden opgenomen zodat deze achteraf verwerkt kunnen worden

De inleiding:

De leerlingen welkom heten en uitleggen wat de bedoeling is van de focusgroep. Hierbij is het belangrijk dat de praktische afspraken duidelijk vermeld worden.

De leidraad van de focusgroep

- Waarom heb je gekozen voor een economische doorstroomrichting?
- Welke leerlingkenmerken hebben een invloed gehad op deze studiekeuze?
 - De sociaal ethische situatie / maatschappelijk beeld
 - De prestaties van verleden jaren
- Welke andere elementen kunnen een invloed hebben
 - De look and feel van de school / het lokaal
 - De vakleerkracht
 - De leerinhouden

8.5. De getranscribeerde focusgroepen

8.5.1. Sint-Augustinus Bree

De eerste focusgroep heeft plaatsgevonden op donderdag 09 juni 2022 tussen Lore Dedroog en de leerlingen van het derde jaar economische wetenschappen van het Sint-Augustinus te Bree. De volgende kleurcodes worden hier gehanteerd:

Kleurcode	Betekenis
GROEN	Mogelijke verklaringen waarom leerlingen kiezen voor een economische studierichting
BLAUW	Mogelijke beïnvloedende factoren
ROOD	Mogelijke oplossingen voor het verhogen van de aantrekkelijkheid van economische wetenschappen

Enkele weken geleden hebben jullie met mevrouw Schrooten een vragenlijst ingevuld in verband met jullie studiekeuze aan het begin van het jaar. De antwoorden die daar gegeven zijn vormen de basis van deze focusgroep. Deze masterproef probeert de aantrekkelijkheid van de economische studierichting binnen de doorstroom finaliteit in kaart te brengen. Daarom hebben we natuurlijk jullie hulp nodig als en zouden we graag willen weten *waarom jullie gekozen hebben voor economische wetenschappen*.

Interesse

Ik heb verleden jaar ook voor economie als keuzevak gekozen en vond dat toen wel interessant

Ik heb economie gekozen omdat er eigenlijk niks anders was wat ik kon doen, want wetenschappen vind ik niet leuk en humane wetenschappen heeft te weinig wiskunde

Dus leerling x, jij hebt in de eerste graad al gekozen voor economie als keuzevak op te nemen waardoor het nu een soort van logische keuze was ..

Ja, inderdaad

Ik heb dat verleden jaar ook gedaan

Ik heb verleden jaren niet gekozen voor economie als keuzevak

Leerling y, jij had dus geen kennis van economie toen je aan deze studierichting begon?

Neen maar ik wist niet goed wat ik moest doen dit jaar en mijn andere punten waren niet echt heel goed dus heb ik maar gekozen voor economische wetenschappen

Het was dus eerder omdat er geen andere opties waren, dat je voor deze studierichting gekozen hebt?

Inderdaad

Hebben sommige onder jullie ook een druk ervaren van bijvoorbeeld thuis?

Neen niet echt, ik mocht vrij kiezen wat ik ging doen

Mijn ouders hebben me wel geholpen in mijn studiekeuze door alle richtingen eens te vergelijken, maar niet verplicht om voor economie te kiezen

En hoe zit het bij de andere?

Hetzelfde eigenlijk

Bij mij had de leerkracht verleden jaar eigenlijk gezegd dat ik hier wel goed in zou zijn, ik wist niet goed wat anders te kiezen dus heb ik dat advies maar gevolgd

Oké en de leerlingen die wel gekozen hebben voor economie als keuzevak: de leerstof die jullie dan in de voorgaande jaren behandeld hebt, komen die overeen met wat we dit jaar gedaan hebben?

Ja.

Ja, het komt wel overeen en het is ook hetzelfde boek

In het begin was het wel veel herhaling echt van wat we verleden jaar gezien hebben maar dan met de tijd leerde we wel echt nieuwe dingen

Het boek is hetzelfde als dat van verleden jaar, de manier van lesgeven dan ook?

Verleden jaar deden we alle oefeningen in het boek maar die week ook van het boek af waarbij hij ons dingen op een spelletjes-achtige manier uitlegde

We hebben ook andere video's dan in het boek gekeken, zoals dat programma andermans zaken hebben we ook afleveringen van gezien

En die manier van lesgeven sprak jullie dan ook aan?

Ja want zeker met dat programma van andermans zaken, dan zag je hoe het in het echte leven er aan toe gaat terwijl nu alles zo theoretisch behandeld wordt

Jaa inderdaad

De verwachtingen die jullie in het begin van het schooljaar hadden ten opzichte van hoe het jaar effectief verlopen is, zijn die gelijkend?

Het is een beetje dubbel want verleden jaar hadden we een soort van projecten en dit jaar hebben we dat niet gedaan

Ja verleden jaar hadden we dan van september tot februari elke week een uur project waarbij we echt iets moesten doen, niet zo een fictief project

Hebben jullie dit jaar niet ook een project gehad waarbij jullie ontbijt moesten voorzien voor alle derdejaars?

Jawel daar waren we aan begonnen dan in het begin van het jaar maar door corona is dat toen niet kunnen doorgaan en hebben de leerkrachten alles zelf moeten regelen

Dat is wel jammer maar dat zijn natuurlijk ook onvoorziene omstandigheden die hierbij meespelen. Het project was ook een beetje gekoppeld aan de leerinhouden die we gezien hebben natuurlijk, vraag en aanbod bijvoorbeeld, vonden jullie de behandelde leerinhouden nuttig?

Ja toch wel

Veel van de dingen die we zien zijn nuttig voor later maar niet direct nu

Ik vond het wel nuttig allemaal want het zijn dingen die we in het echte leven ook meemaken, want dan tijdens de lessen werd ook vaak de actualiteit erbij gehaald zoals met corona bijvoorbeeld dan zag je echt hoe dat invloed had

Het is zoals leerling x zegt en zeker zoals boekhouden daar hebben we nu eigenlijk niet veel aan, dan zouden ze beter nu dingen leren waar we echt iets aan hebben zoals dit jaar mogen sommige al vakantiewerk doen, dan zouden we beter leren hoe dat juist werkt met een CV maken

Wat we geleerd hebben is wel nuttig geweest, maar niet alles was even interessant want boekhouden was bijvoorbeeld niet leuk

Ik vond de dingen die we gezien hebben ook wel leuk, maar ook boekhouden was niet zo mijn ding

Boekhouden is gewoon stom

Hoe kan het lokaal een invloed hebben op de interesse / motivatie?

Het economielokaal is leuk ingericht, de banken staan op een leukere manier opgesteld dan in andere lokalen wat zorgt voor eens afwisseling

Economie krijgen we vier uur in de week ... indien we dat zouden krijgen in het lokaal waar we nu zitten, zo oud en koud en donker, dan zou ik dat echt niet aangenaam vinden

Het lokaal is leuk aangekleed met foto's van uitstappen die er gedaan zijn en prijzen die gewonnen werden ... dat maakt het leuk

Hoe zou de studierichting voor jullie beter kunnen worden, specifiek aan het vak economie?

Meer uitstappen zou echt leuk zijn, dat we zien hoe het in de praktijk gaat

Ja en meer projecten

Verleden jaar hadden we ook een website moeten maken, dat is eigenlijk niet groot maar wel leuk om de theorie op een andere manier te zien

Goed, ik wil jullie bedanken voor jullie enthousiasme en medewerking en wens jullie dan ook nog heel veel succes met de examens die eraan komen!

8.5.2. Atlas College Genk

De tweede focusgroep heeft plaatsgevonden op vrijdag 10 juni 2022 tussen Lore Dedroog en de leerlingen van het derde jaar economische wetenschappen van het Atlas College te Genk. Hierbij worden dezelfde kleurcodes gehanteerd als bij de eerste focusgroep.

Het is de laatste les van het schooljaar en we gaan vandaag eens terugblikken op jullie ervaringen van dit jaar. Het is dus met andere woorden de bedoeling dat jullie gaan vertellen wat jullie vonden van dit jaar, welke mening of gevoel jullie hebben over de richting. Het is belangrijk dat je gevoelens en meningen ook beargumenteerd.

Het begin van het jaar hebben jullie een studiekeuze moeten maken en jullie hebben allemaal gekozen voor een economische richting. Wie heeft allemaal bewust gekozen voor deze studierichting?

**leerlingen steken hun hand in de lucht (6/6)*

Kan je uitleggen waarom je voor deze studierichting gekozen hebt?

Ik vind economie gewoon leuker dan wetenschappen.

Ik was aan het twijfelen tussen humane wetenschappen en economische wetenschappen en uiteindelijk heb ik dan toch gekozen voor economische wetenschappen. De leerkrachten verleden jaar zeiden dat ik economie wel aan zou kunnen dus dan heb ik dat ook gekozen.

Ik heb ook wel getwijfeld maar ik wist eigenlijk gewoon niet wat ik wou doen en dan heb ik maar gekozen voor economie.

Leerling x, jij geeft al aan dat de leerkrachten verleden jaar je keuze hebben beïnvloed. Heeft er iemand, net zoals Rehana, factoren gekend die zijn/haar studiekeuze hebben beïnvloed (bijvoorbeeld van thuis uit)?

*Mijn ouders hebben me niet echt verplicht om deze richting te doen, maar ze hebben wel gezegd dat ze denken dat dat een richting voor mij was *lacht*. Ik wist zelf niet goed wat ik wou dus ben hun advies maar gevolgd*

Ben je het daar ook mee eens Jules?

*Neen *lacht**

En de anderen, denken jullie een druk ervaren te hebben bij jullie studiekeuze?

Iedereen in mijn familie heeft economie gedaan dus het voelde vanzelfsprekend dat ik dat ook zou doen

De leerkrachten verleden jaar hadden economie afgeraden omdat het moeilijk zou worden, maar mijn mama heeft eigenlijk blijven zeggen dat ik het wel kan en dat ik altijd kan proberen ..

Bij mij is het ongeveer hetzelfde als bij Naz, mijn ouders hebben me niet onder druk gezet om deze studierichting te kiezen, maar ze hebben ook gezegd dat ik het moet proberen en dat als het niet zou lukken ik nog altijd zou kunnen zakken.

Dat is inderdaad waar. Het voorgaande jaar hebben jullie kunnen kiezen voor een kennismakend pakket economie, hebben jullie dit allemaal gevolgd of komt er ook iemand met volledig geen voorkennis van economie?

We hebben verleden jaar allemaal economie gehad want we zaten allemaal in dezelfde klas

We hebben daar eerder over de bedrijfskolom geleerd, primaire en secundaire sector, ... we werden daar ook niet op beoordeeld

Heeft dit kennismakend pakket jullie studiekeuze beïnvloed?

Economie vond ik in het begin echt niet leuk, ik vond het zelfs saai maar nu ben ik er wel aan gewoon

De dingen die jullie verleden jaar hebben gezien bij het kennismakend pakket, sluiten die aan bij de dingen die jullie dit jaar gezien hebben?

Verleden jaar was echt de basis die we gezien hebben en had niet echt een idee van wat er da dit jaar onder economie zou gezien worden.

Heeft iemand nog een idee welke thema's we allemaal gezien hebben?

Vraag en aanbod op de productmarkt, arbeidsmarkt, ...

Die vele afkortingen van werknemersorganisaties en werkgeversorganisaties

Boekhouden

Dat zijn inderdaad enkele onderwerpen die tijdens de lessen economie zijn aangehaald. Hebben jullie baat gehad bij deze onderwerpen, met andere woorden: zijn de onderwerpen die we behandeld hebben tijdens de lessen relevant voor jullie?

Het zijn niet altijd de meest interessante onderwerpen geweest, maar het zullen onderwerpen zijn waarop we volgend jaar waarschijnlijk verder bouwen. Het zijn onderwerpen denk ik die gezien moeten worden en

Niet alle onderwerpen die we gezien hebben in de les waren even interessant zoals bijvoorbeeld met die afkortingen van ACV, ... daar heb ik op dit moment niet veel

aan om te dat te weten, maar je kan niet altijd alleen dingen leren die interessant zijn.

Er zijn dingen bij die inderdaad op dit moment niet echt heel nuttig zijn, maar die wel in de toekomst handig zijn als je gaat werken.

Dat is inderdaad waar wat Naz zegt ...

Het zijn dingen die je moet kennen later en dan heb je nu de basiskennis al opgedaan.

Maar dingen die ik nu leer ga ik later echt niet meer weten.

Ik hoor dat de leerkracht die jullie in het begin van het jaar hadden jullie niet kon bekoren, kan een leerkracht dan zoveel invloed hebben op hoe graag je een vak doet?

**Giechelen* de leerkracht die we in het begin van het jaar hadden was lachen maar wanneer het echt om de les ging, kon hij gewoon niet uitleggen.*

*Die kreeg ineens telefoon dat hij zijn herten moest gaan vangen en is toen de klas uitgelopen *lachen*.*

Inderdaad dat was echt lachen! die man was grappig en de lessen waren leuk omdat we geen leerstof zagen .. maar op den duur is dat ook niet meer fijn en wil je gewoon leerstof zien

De invloed van leerkrachten op een vak is gekend, en de invloed van de school / klaslokaal?

Ik leer hier niet graag, het lokaal is niet gezellig ingericht, het bord is kapot, ...

Het is een oud gebouw met veel te veel trappen

De andere domeinen hebben allemaal een nieuw gebouw en dat nodigt echt uit om naar school te gaan, wij hebben een oud gebouw dat echt lelijk is

Hoe kan volgens jullie de studierichting economie aantrekkelijker gemaakt worden?

Het doen van uitstappen naar bedrijven, winkels,

Dit jaar hebben we geen uitstappen gedaan en dat is echt niet motiverend, het enige dat we gezien hebben dit jaar zijn deze vier muren van het lokaal.

Een soort project waarbij we de theorie die we doorheen het jaar hebben gezien omzetten in de praktijk.

Ja, zoals de mini-onderneming in het zesde jaar lijkt echt heel leuk.

Ik denk dat je daar meer van kunt leren.

Ieder trimester een klein project eventueel om ook wat afwisseling te hebben.

Zou je de richting aanraden aan de leerlingen die nu in het tweede jaar zitten?

**leerlingen steken hun hand in de lucht (4/6)*

Ik zou de richting alleen aanraden aan leerlingen die theoretisch heel sterk zijn en hard werken ... het is wel zwaar want je krijgt veel taken dus als je dat niet wil of aankan moet je deze richting niet doen.

Oké prima ... we zijn nu op het einde van het jaar, hoe hebben jullie dit jaar ervaren?

Dan is dit een mooie afsluiter van het jaar, waarin ik jullie wil bedanken voor jullie enthousiasme, actieve deelname aan de les, ...

8.6. De leidraad voor interview

Hieronder worden de vragen weergegeven die de basis vormen van het interview. Het semi-gestructureerde interview biedt de mogelijkheid om dieper in te gaan op de antwoorden van de respondent.

- Hoeveel jaar geeft u al (ongeveer) economie in het ASO 2de graad?
- Is er u in die periode een evolutie opgevallen in het aantal studenten die economie kiezen in de 2de graad?
 - Indien ja, leg uit.
 - Indien ja, heeft u zelf een idee hoe dat komt?
- Merkt u een verandering in de keuzemotivatie van de leerlingen economie sinds u lesgeeft?
- Komen er doorheen het jaar leerlingen over van andere ASO-richtingen?
 - Indien ja, om welke redenen?
- Zijn volgens u de arbeidskansen voor afgestudeerden met een hoger economisch diploma veranderd in de periode dat u lesgeeft?
- Wat is volgens u de grootste reden dat een student met interesse voor economie toch niet voor deze studierichting kiest?
- Voelt u aan of weet u hoe de richting economie gezien wordt door leerlingen van een anders ASO-studierichting?
- Wat is volgens u de belangrijkste reden dat economie in het algemeen minder inschrijvingen heeft dan de wetenschappelijke studierichtingen?
- Is er volgens u een reden voor de fluctuatie in het aantal inschrijvingen 3de middelbaar economie voor uw school het HGI?
- De modernisering is ondertussen doorgevoerd in het 3de jaar secundair onderwijs. Wat is volgens u het effect van de modernisering op de studiekeuze van leerling voor de 2de graad? Leg uit.
- Indien u de macht had om structurele wijzigingen uit te voeren. Hoe zou u trachten de studierichting economie aantrekkelijker te maken?

8.7. Het getranscribeerde interview

Het interview heeft plaatsgevonden tussen Yordi Noben en mevrouw Comhair op donderdag 05 mei 2022. De geïnterviewde geeft economie in het Heilig-Grafinstituut te Bilzen. De volgende kleurcodes worden binnen dit interview gehanteerd:

Kleurcode	Betekenis
GEEL	Mogelijke oorzaken daling van interesse in economie
ROOD	Mogelijkheden voor toekomstig onderzoek
BLAUW	Imago van economische wetenschappen ten opzichte van andere ASO – of doorstroomrichtingen
GROEN	Mogelijke oplossingen voor het verhogen van de aantrekkelijkheid van economische wetenschappen

Hoeveel jaar geeft u al ongeveer economie?

Ongeveer 30 jaar, vanaf 09/87. Meer als 30 jaar, bijna 35 zelfs.

Dan heeft u duidelijk een evolutie gemerkt?

Jaaa inderdaad

Is er in deze periode een evolutie opgevallen van het aantal inschrijvingen in de studierichting economie?

Ik heb steeds les gegeven in het 3de jaar, behalve dit jaar. Ja, in het begin zaten er weinig in de richting. Toen ik hier op school kwam bestond economie nog niet. Wij zijn dat opgestart na een paar jaar. Dat heeft ook moeten groeien en na enkele jaren was dat een sterke richting geworden. 2 derdes, 2 vierdes, 2 vijfdes, 2 zesdes. En nu is het weer terug naar af.

Ja dat ziet ge ook aan de cijfers. Vanaf wanneer merk je een kentering in het aantal inschrijvingen? 5 jaar geleden, 10 jaar geleden,...

Nee, de daling is nu met de modernisering van het onderwijs. Want wij boden voor de modernisering economie met 4 uren wiskunde en 5 uur wiskunde. En nu kan je economische wetenschappen alleen doet met 5 uur wiskunde. Al die leerlingen die niet zo goed zijn in wiskunde en normaal naar 4 uur cursus gingen kunnen nu niet meer volgen.

Die moeten dan naar humane wetenschappen.

Ja naar humane of sportwetenschappen. Ik ken die lessenroosters allemaal niet. Moderne talen! Dat is de nieuwe richting ook.

Voor u is de daling pas te merken vanaf de modernisatie

Anders hadden wij altijd gemiddeld 40 leerlingen in het 3de jaar zitten en nu hebben we er 20.

Als we het laatste jaar even buiten beschouwing laten, merkt u een verschil in motivatie van studenten?

Ja da is een moeilijke. Tegenwoordig draait alles rond stem. Er wordt te weinig gesproken van economische wetenschappen. Het rare is dat we vaststellen dat de leerlingen gaan studeren is het vaak wel een economische richting.

Na het middelbaar?

Ja, als je het verhoudingsgewijs gaat bekijken dan zie je dat er verhoudingsgewijs veel leerlingen zitten op wetenschappen. Gaan deze leerlingen daarin verder? Nee, dat vind ik altijd zo vreemd. Waarom kiezen ze voor wetenschappen? Kuddegeest, goed diploma, gepusht door ouders. Gaan die allemaal verder wetenschappen studeren?

Dat is ook iets interessants om te onderzoeken eigenlijk.

Het is ook heel moeilijk om uit te leggen aan een kind van 14 jaar om uit te leggen wat economie is. Ze hebben dat wel aangeraakt in de middenschool, maar het blijft steeds moeilijk. Ze hebben daar aan de hand van een winkeltje geleerd wat economie is. En ik krijg dan soms de vraag in oktober-november de vraag: mevrouw, wanneer gaan we winkeltje spelen. Dat gaat niet meer he. Dit soort economie doen we niet.

Toch niet in ASO?

Inderdaad, niet in ASO

U zei juist dat leerlingen die wetenschappen studeren een economische studie kiezen..

Inderdaad, als ze bijvoorbeeld een dégout hebben van 6 jaar chemie of fysica.

Merkt u ook een verschil op de arbeidsmarkt? Is er meer of minder vraag naar economische beroepen?

Goh, ongeveer evenveel. Er zijn zoveel jobs in de bedrijfswereld. Veel economische jobs. Ik merk wel dat bedrijven de nadruk leggen op stem, omdat ze de echte ontwikkelaars zoeken.

Wat bedoelt u met ontwikkelaars?

Op wetenschappelijk gebied: uitvindingen. Goede ingenieurs. Er zijn er niet zoveel die burgerlijk, industrieel of handelsingenieur. Volgens mij zitten er voor economie het minste op handelsingenieur en meer op tiw en handelswetenschappen.

Dat is natuurlijk die wiskunde he ...

Dat is een feit. Maar waarom ga je dan op wetenschappen zitten als achteraf toch een economische richting uitgaat.

Het zijn natuurlijk maar 14-15 jarigen he ...

Klopt!

Stel nu dat een leerling interesse heeft om economie te kiezen. Wat zijn volgens u de grootste afknappers dat ze niet voor economie kiezen?

Proefjes!

Proefjes?

Ze zijn snel verkocht door proefjes (bij wetenschappen). Dat is leuk om te zien en dat maakt het vak interessant. Het is leuk om te verschijnselen te verklaren en ze kunnen dat makkelijk aantonen. Wij kunnen dat niet. Het moeten er ook meer zijn. De richting wetenschappen wordt meer gepromoot door de overheid. Maar ze doen dan wetenschappen in het secundair onderwijs, maar ze doen niet verder...

En als u toch iets kon veranderen aan de richting economie om het populairder te maken. Wat zou u dan veranderen zonder even te denken aan die wiskunde.

Hmm, als ik dat wist dan had ik grote klassen hier he.. Dat is mijn probleem. Ik zou toch een mogelijkheid geven om leerlingen die niet zo wiskundig aangelegd zijn om ze te laten beginnen met een richting economie wetenschappen met 4 uur wiskunde. Met 4 uur wiskunde is er voldoende mogelijkheid om een bachelor te halen. Dan zou ik wel 4 uur wiskunde introduceren in 3de graad en niet 3 uur. Die kunnen perfect naar een professionele bachelor. Wij leiden niet alleen In op voor het universitair onderwijs. Er komen er ook heel veel terecht in hogescholen. Als je dan specialisatie doet achteraf dan sta je bijna even ver als een master. Iemand met accountancy-fiscaliteit en achteraf specialiseert in fiscaal recht. Die staat even ver als een master en wordt even dik betaald dus.. Vind ik dat die ook eigenlijk kansen kunnen krijgen. Nu krijgen enkel In die zware wiskunde aankunnen een kans op ew. Dat vind ik. Dat zou een argument kunnen zijn. Die van economie 4 zijn we allemaal kwijt (in het aso). Die zitten wel in tso op bedrijfswetenschappen.

Een verschuiving. Als ik zie in het ikso (tso-school) dan is die ook niet populair. Daar zit nu een tiental.

Dat is inderdaad niet populair.

Wij hadden een klas van een 20. Dat is weer de opvatting van de ouders. "mijn kind moet in aso blijven" maja.

Terwijl ze echt van die termen af willen.

Ze zijn wel gebleven, je spreekt nog steeds van ASO, ...

Je hebt doorstroomfinaliteit, dubbele finaliteit, ...

Dat is moeilijk, ik heb op een beurs gestaan en je moet een kind van 14 jaar overstelpen met termen zoals doorstroom, dubbele, overschrijdende, ...

Komt dat na een tijdje niet vanzelf (die termenkennis).

Ja misschien, maar het blijft toch moeilijk. Zeker voor een kind van het 2de middelbaar. Op de voorstelling van de modernisering van het onderwijs werden wij nog steeds een doorstroom oftewel aso-school zijn. Als zij die termen blijven gebruiken...

Ja ironisch, dat was nu net de reden om dat aan te passen.

We zijn ook geen campusschool he ... Hier zit alleen maar ASO, we zien dat niet zo.

Een andere vraag: *komen er leerlingen over van andere richtingen naar economie?*

Een minderheid, gebeurt elk jaar maar zeer weinig. Dat gaat vlot, maar ze moeten bijwerken.

Op economie dan?

Als ze van 4 wetenschappen naar 5 economie gaan dan moeten ze in grote vakantie wel bijwerken. We geven hun dan een aantal dingen. Dat gaat goed. Maar dat is een minderheid. Dat is 1 of 2. Zeker geen 5 of 7.

Is er andersom ook een stroom van economie?

Ja, naar humane en soms zelfs naar wetenschappen?

Om welke redenen? Ligt economie hun niet?

Omdat ze andere ambities hebben (hogere). Bijvoorbeeld iemand die liever wiskunde deed dus ging hij naar wetenschappen voor 8 uur wiskunde. (nu master wiskunde). Het gebeurt zelden. Ander bijvoorbeeld: 4 industriële wetenschappen

naar economie wiskunde. Dat gaat ... je moet wat bijwerken natuurlijk, maar het gaat.

IW is natuurlijk wel het hoogste van TSO, dat helpt.

Inderdaad, wiskunde was geen probleem. Hij miste enkel basis van talen en economie natuurlijk. Van alle overgangen in de 33 jaar dat ik les geef is er maar ooit 1 leerling die het niet gehaald heeft.

Dus iemand die overgaan is die het niet gehaald heeft?

Ja.

Dat is inderdaad een mooi cijfer. Als er zo een doorstroom gebeurt, is dat puur uit interesse?

Ja.

Ook als ze iets anders niet kunnen?

Dat ook, leerlingen uit wetenschappen die buizen op de vakken wetenschappen. Dat zijn de meeste overgangen. Falen in andere richtingen. Weinig uit interesse, maar het gebeurt.

Dat watervalstelsel is dus aanwezig?

Ja dat is aanwezig.

Wat gebeurt er als ze economie niet aankunnen dan gaan ze meestal naar humane of TSO?

Ja of naar TSO inderdaad.

Ik heb zoals ik daarstraks al zei een grafiekske bij met de laatste inschrijvingen deze school. Bekijk maar rustig.

Voor die daling in 2009 - 2010 heb ik geen verklaring. Is dat het 3de jaar?

Ja.

Economie gaat op-en-af, er is kuddegeest

Ik heb cijfers van heel Vlaanderen en daar valt toch een dalende trend.

Dat heeft ook te maken met geboorte aantallen.

Mijns inziens heeft het misschien te maken met het financiële nieuws? 2008-2009 was een crisisjaar en door dat negatieve nieuws zijn leerlingen misschien minder geïnteresseerd?

Daar heb ik geen mening over. Die laatste daling wel. Dat is de modernisering.

Konden we nu maar in de toekomst kijken.

Het zou kunnen dat het terug gaat stijgen, maar ik betwijfel het. Wat ik weet van andere collega's en andere scholen is dat er een algemene daling is in het aantal leerlingen. Daar hebben we het over gehad.

Een andere vraag dan. We hebben ook al eens gebrainstormd over het economielokaal. Als u een (groter) budget zou krijgen. Heeft u een idee hoe u het **economielokaal aantrekkelijker zou inkleden om interesse op te wekken.**

Die invloed lijkt me beperkt, want die zien ze alleen bij opendeurdagen dus dat weet ik niet. Ik heb nu enkele posters besteld in nederland dus ik ga die laten lamineren en daarna ga ik ze ophangen. Die kinderen van de middenschool zien onze school niet en kennen ons dus niet he. Ze zien ons enkel op een opendeurdag en ik kan me niet voorstellen dat leerlingen zich alleen zouden baseren op de inrichting van het lokaal he. Daarbovenop, het lokaal is leuk ingericht he. Ik hang ook op wat de leerlingen gemaakt hebben he. We hebben een computer, een beamer... we hebben vanalles.

Leerlingen overtuigen ervan ...

Ga je naar wetenschappen, dan zie je proefbuisjes. Zeg nu zelf op die leeftijd: je ziet daar vanalles 'borrelen'. Daar kunnen we niet tegenop.

Hoe vindt u dat economie ligt bij andere richtingen? Is het evenwaardig?

*De algemene indruk was dat het iets minderwaardiger was. Zeker met economie 4 uur wiskunde. Nu na modernisatie weet ik het wel niet meer. Dat moet nog blijken. Maar **economie is in het algemeen een heel onbekend gebied.***

Vroeger hadden wij SEI (socio economische initiatie)

Ja, maar dat bestaat niet meer. Ik kom nu niet op de naam.

Ik ook niet. Maar ik geef u gelijk dat het bekender moet worden. Even kijken of ik nog een vraag heb. Wat is volgens u de belangrijkste reden dat economie minder gekozen wordt in vergelijking met andere (aso-)vakken.

*Het grote pakket wiskunde tegenwoordig. Er is geen 4-uur wiskunde meer in aso. En dus moeten ze naar een tso-school als ze dat willen. De ouders ambiëren nog **steeds aso.** Dat zit nog steeds in da koppeke. Als ge ziet: er wordt enorm veel reclame gemaakt voor wetenschappen, rond stem he. Maar andere richtingen ziet ge niet he. **Bijvoorbeeld op sportwetenschappen en moderne talen zit ook minder.** De latinisten dat blijft constant, dat zijn ook standaard 2 of 3 klassen.*

Omdat als het 'hoogste' wordt gezien?

Inderdaad

Ik ga een eerdere vraag eens anders formuleren: als u de macht had om structurele aanpassingen te doen aan het huidige onderwijs. Wat zou u dan aanpassen om economie terug populairder te maken?

Sowieso 4-uur wiskunde richting en kinderen van 1ste en 2de middelbaar meer kennis te laten maken met economie. Dat iedereen weet wat economie is. Iedereen moet dat krijgen. Als latinisten niet weten wat dat is en degenen die op wetenschappen zitten op eerste graad, dan weten ze dat niet he. Onbekend is onbemind.

Dat klopt.

Hier gaan we afsluiten. U heeft mij goed geholpen Mevrouw Comhair. U krijgt het resultaat te zien.

Ik ben zeer nieuwsgierig naar het resultaat.

Ik ook! Ons einddoel is nog onbekend. Gaan wij oplossingen kunnen bedenken of doen wij vooronderzoek zodat anderen hierop verder kunnen gaan. U heeft nu enkele ideeën aangereikt.

Iets anders wat misschien ook raakt. Maar heeft misschien niet meteen met de leerling te maken. Het economisch programma is zwaarder geworden, maar de leerlingen zelf weten dat niet. Maar je kan het misschien nog gebruiken. Het is wel echt zo, maar het draait allemaal rond die wiskunde. Als ze niet goed hebben op hun uitbreiding wiskunde, dan krijgen ze negatief advies om vijf uur wiskunde te volgen. Dan hebt ge er al een hele hoop eruit he.

Dan zou het interessant zijn om verschil in studiekeuze tussen vier- en vijf uur wiskunde.

Inderdaad, dan zie je dat merendeel zit op vier uur wiskunde en daarna economie moderne talen. Maar die geraken niet meer naar economie vijf uur wiskunde. In het 6de jaar zitten er nu 4 economie wiskunde en 7 economie moderne talen. In het 5de zitten er 29 economen. 5 economie wiskunde, 24 economie moderne talen. Maar die gaan we nu niemeer hebben. Die zouden voortaan in het tso zitten. Maar in de toekomst gaan die dus naar humane of moderne talen gaan als ze in het aso willen blijven. Wij hebben steeds gezegd dat wij door modernisering een school gaan worden met een honderdtal leerlingen minder, op termijn. Er zijn nu zwaardere tso-richtingen. Exact hetzelfde leerplan als economische wetenschappen, maar die krijgen meer uur economie voor dezelfde leerstof en met minder wiskunde. Die kunnen perfect doorstromen naar een professionele bachelor.

Is het aso dus een onderwijssysteem dat alleen maar leerlingen klaarmaakt voor universitaire studies?

Dat lijkt mij niet.

Dat is nooit geweest?

Nee he.

Doorstroom betekent voor alle verdere studies he.

Inderdaad! Met die vijf uur wiskunde lijkt het alsof het allemaal universitair moeten zijn.

Het zou interessant zijn om over vijf jaar terug te komen en te zien wat het resultaat nu eigenlijk is.

Ja he! Ik zeg steeds, nu wij in de modernisering stappen, geef ons 2 jaar en daarna kunnen wij de modernisering evalueren. De twee jaar moeten gedaan zijn.

Oké, bedankt Mevrouw Comhair.

Nu moogt gij aan het werk

Ja ik mag het allemaal gaan uitschrijven.

8.8. Overzicht werkzaamheden Masterproef

De masterproef is een groepsopdracht waarbij de taken verdeeld werden. Het werk van ieder groepslid werd (meerdere) keren door elkaar nagelezen alsook verbeterd.

Het verwerken van de kwantitatieve data gebeurde aan de hand van een lineaire regressie analyse. Echter kwamen bij het uitvoeren van deze analyse meerdere gebreken boven waardoor deze methode niet verder werd uitgevoerd. Desalniettemin zijn de gevonden cijfers alsnog bruikbaar.

De verdeling van de werklust: Lore Dedroog 60 % - Yordi Noben 40%

	Uitvoerder
Dankwoord	Lore
Abstract	Lore
2. Onderwijs Vlaanderen	
2.1 Hervorming van het Onderwijs Vlaanderen	Lore
2.2 Onderwijsdoelen	Lore
2.3 Leerplan Analyse	Lore / Yordi / Britt
3. Studiekeuze	
3.1 Prestaties	Lore
3.2 Sociaal economische situatie (SES)	Lore
3.3 Gender	Lore
4. Methodologie	
4.1 Beschrijving van data	Lore / Yordi
4.2 Dataverzameling	
4.2.1. Vragenlijsten	Lore / Britt
4.2.2. Focusgroepen	Lore
4.2.3. Semi-gestructureerd Interview	Yordi
5. Resultaten	
5.1 Evolutie van het leerlingenaantal	Lore
5.2. Resultaten vragenlijst en focusgroepen	Lore
5.3. Resultaten van het semi-gestructureerd interview	Yordi
6. Conclusie	Lore / Yordi
Het creatief eindproduct	Lore / Yordi

